eertijds

9e jaargang nr. 1 juni - 1977

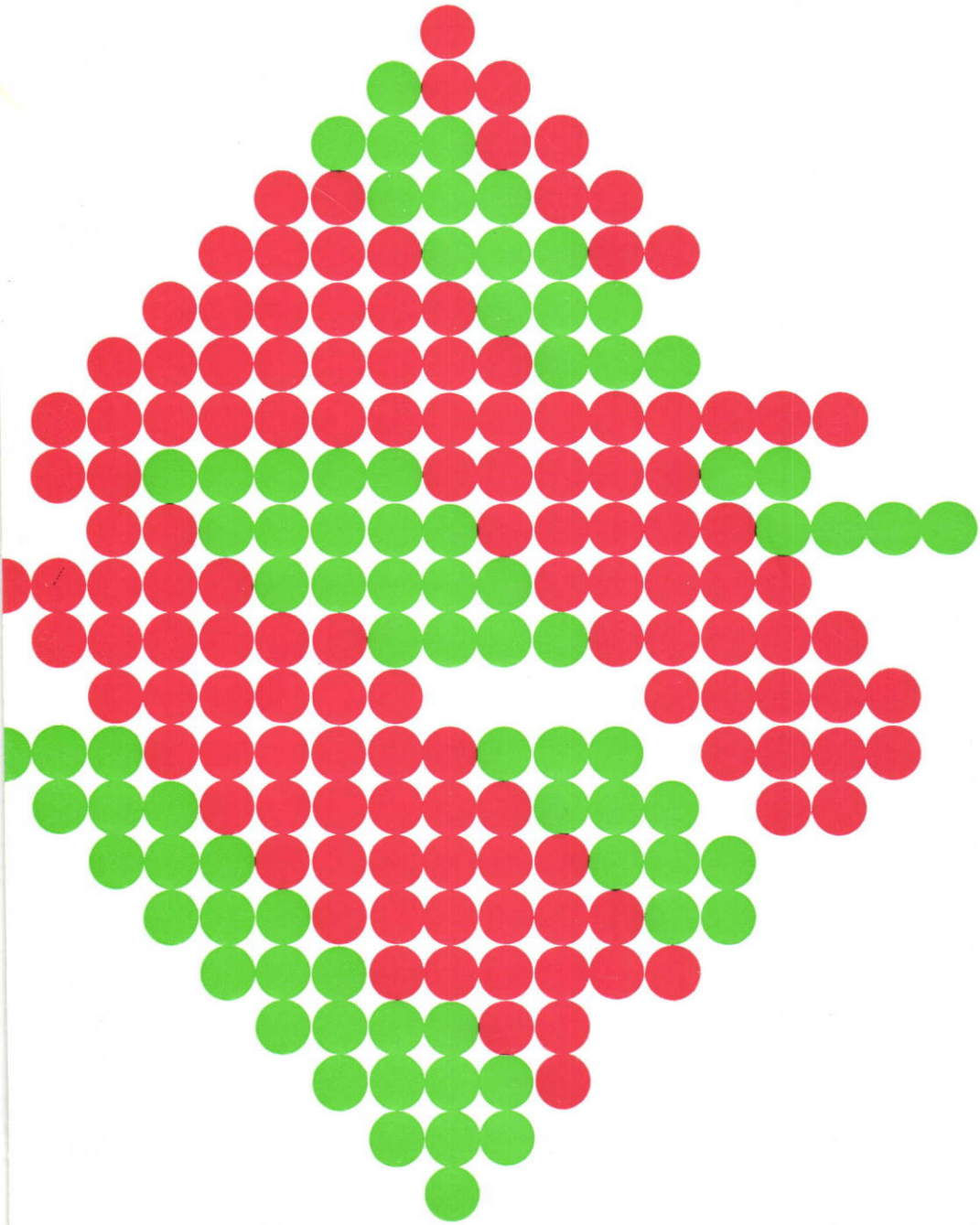

EERTIJDS

9e jaargang nr. 1 - juni 1977

verschijnt tweemaal per jaar
een uitgave van de oud-leerlingenbond
van de oude en moderne humaniora

Klein Seminarie, Zuidstraat 27, 8800 Roeselare

Postrekening 000-0683345-77

Steunende leden : 500 Fr
Leden : 250 Fr

Oud-leerlingen van de laatste vijf jaar : 200 Fr

INHOUD:

E.H. Jules Flipts, De Redactie 1

Zo was Valeer, M. Nevejant 13

Zes korte jaren aan het Klein Seminarie, C. Bouttelegier 16

Mijn school, Fr. Dierickx 21

Op zoek naar een nieuw humanisme, L. Bouckaert 24

Si moesten ene pelgrimage gaen doen, R. Vandeghinste 30

K.S.A. - 50 jaar viering te Roeselare, J. Vanneste 40

Twee missionarissen aan het woord, D. Desmet en P. Catry 43

Pro Anekdotokoteko 48

Lucifer, L. Vandekerckhove 51

Familieberichten 53

VAN 1919 TOT 1924 AAN HET KLEIN SEMINARIE

E.H. JULES FLIPTS

EEN SURVEILLANT MET EEN STUDENTENHART

Uit verschillende getuigenissen van oud-leerlingen en vrienden heeft de redactie gepoogd het leven en het werk van J. Flipts aan het Klein Seminarie op te roepen. Zij werden als zovele taferelen eenvoudig naast elkaar geplaatst om samen een geheel te vormen van diegene die men graag noemde : « dit was een surveillant met een studentenhart ».

Een moeilijk begin

Na de oorlog kwam Jules Flipts als surveillant van het internaat naar het Klein Seminarie. « Toen ik er aankwam », zo schreef hijzelf, « lag het Klein Seminarie grotendeels in puin. Superior L. Deleu, die een grote vriend was van pater J. Devos, wrocht met leeuwenmoed om het Klein Seminarie weer overeind te helpen. De scholen heropenden stillekens in 1918 en na het externaat kwam ook het internaat. Ge moet die tijden beleefd hebben. Midden de puinen trokken de studenten naar hun klassen, waarvan de vensters over 't algemeen dichtgemetst waren en hier en daar een stuk venster openbleef dat toegenageld werd met « papier huilé » van de Franse soldaten. Het meubilair was ellendig en de jongens trokken door de puinen en door het water op hun klompen. Houdt nu kot in zulk een boel. Elke week kwamen er vluchtelingen naar huis en ze zonden hun jongens naar 't college. Ze kwamen uit Frankrijk en Engeland, sommigen uit scholen, maar meestal uit schoolkolonies. In die jongens stak er geen geest. Ze hadden geleefd in abnormale omstandigheden en kenden alleen plantrekkerij en broekvagerij. In het Klein Seminarie had er altijd een goede geest bestaan en wie ooit van dichtbij een college gekend heeft, weet wat een sectiegeest betekent. Nu was daar geen sprake meer van. Hoe kan er ook een geest bestaan als men iedere week een tiental nieuwelingen ziet opdagen. Het voornaamste doel was : « de groep te gare te houden en de jongens weer collegestudenten te leren worden ».

Als opvoeder

Met een ongekunstelde fijngevoeligheid en ook vrijgevigheid wist hij de jongens, die zo'n beetje van overal kwamen en getekend waren door de oorlogsjaren op te vangen en bij te staan

« De eerste ontmoeting met surveillant Flipts is velen bijgebleven ». Zo getuigt ondermeer wijlen H. Gellynck, die met zijn ouders vanuit St.-Truiden naar Wervik was teruggekeerd. « Het was E.H. R. Dumez, zelf Werviknaar en leraar aan het Klein Seminarie, die mijn ouders overtuigde om mijn studies niet te onderbreken.

En zo trok ik als aspirant vijfdeling met mijn broer naar Roeselare. Daar alle verkeer toen nog onderbroken was, ging de tocht te voet door de sneeuw. Beleefdheidshalve werd het middenpad voorbehouden aan leraar Dumez en plonsden wij, het trousseau-koffer in de hand, langs weerszijden in de sneeuw en de modder. In het vooruitzicht van het internaat was dit voor mij geen opwindende voetreis naar Roeselare. Van ongeveer over de « Kleppe » konden wij al de

E.H. Jules Flipts
geboren te Roeselare op 15-8-1888
en er overleden op 6-5-1967

St.-Michielstoren zien. Om mij wat op te monteren toonde de leraar mij die toren om mij te doen geloven dat Roeselare niet verafgelegen meer was. Maar die toren bleef nog urenlang een vergezicht en wij moesten te Beitem nog een boogje maken rond de afgeschoten spits van de kerktoren die vlak over de baan lag, om eindelijk tegen de avond bij het invallen van de duisternis in het college aan te komen. Daar verdween leraar Dumez plots uit ons gezicht. Mijn broer, als oud-gediende, herontdekte oude klasvrienden. Ikzelf stond als hinkepotende nieuweling ten prooi aan het nieuwsgierig gesnuffel van een lawaaierige kleine groep internen, tot de surveillant er bijkwam, die alsof hij mij al jaren reeds kende, mij bij mijn voornaam noemde en welaanvoelend dat ik geen vrijwillige rekruut was, niet sprak van braaf zijn en flink studeren, maar mijn doorweekte oorlogse schoenen uittrok en zijn te grote pantoffels over mijn zere voeten aantrok. Het was maar dat, maar die eerste ontmoeting met E.H. Flipts, en die geste, vergeet ik niet ».

« Bij vader en moeder Flipts, die toen in de Zuidstraat woonden, kwam zoon Jules voor zijn studenten allerhande zaken « schooien » en bedelen of lenen. Zijn bijzondere feeling voor de stoffelijke noden van zijn jongens was zeer fijngevoelig. Aan een jongen van te lande, die geen nachthemd had meegebracht bezorgde hij er een gratis en meer dan eens betaalde hij de rekening van onbemiddelde studenten. Veel kleinigheden, maar die hem bij de jongens en hun ouders geliefd maakten ».

Op zijn eigen onnavolgbare manier wist hij in die naoorlogse jaren orde en tucht te houden onder zijn studenten. « Bij zijn verschijning alleen reeds op de speelsplaats wisten de jongens hoe hij gesteld was. Zijn hoed was immers de barometer. Stond hij diep achterover tot in zijn nek, dan stond de barometer op zeer goed. Had hij hem diep over zijn voorhoofd getrokken, dan was het op zijn minst wisselvallig weer ».

« Zo was hij ook de gevreesde », vertelt een oud-leerling. « Hij kon iemand zo aanstaren dat hij in de grond zou zinken. Ik heb veel straf moeten schrijven, maar deze surveillant is mij levenslang in het geheugen gebleven. Er zijn leraars en surveillanten, die je rap vergeet, maar aan hem heb ik spijts alles een goede herinnering bewaard, alhoewel ik hem als student moeilijk kon uitstaan ».

« In die tijd kon hij gerust een half uur of meer uit de studie wegblijven en er gebeurde niets, maar als er iets gebeurde, wisten de studenten onmiddellijk hoe laat het was, want, impulsief als hij was, dan kon hij uitschelden dat horen en zien verging en dat op zijn manier. Er zijn van zijn studenten die later ook surveillant geworden zijn. Ze wilden hem nadoen, handelend op zijn manier, maar dat lukte hen niet. Hij was een persoonlijkheid die niet na te doen was ».

« Eens had J. Flipts zijn studenten verwittigd dat er geen reden bestond om om te kijken als er gerucht was achteraan in de studie... en hij naar buiten. Na een tijdje stond hij bovenaan de ijzeren trap achteraan in de studie met een vogelkooi in de hand, die hij naar beneden liet ploffen. En toen klonk het : « Gij, en gij en gij... ge hebt omgekeken ».

Surveillant Flipts wist dat « Onkruid vergaat niet » welig tierde binnen de bewaakte muren van het Klein Seminarie en aan een van hen zei hij langs zijn neus weg op een ogenblik dat het leven op het internaat wat eentonig verliep : « Onnozelare, steek een toer uit, maar zorg ervoor dat het niet uitkomt ».

« Toen een pas benoemde surveillant voor het eerst bewaking had in de eetzaal », zei J. Flipts, «'k ga eens zien of er geen brieven zijn ». Hij liet de surveillant de

hele tijd alleen, tot hij tenslotte wel moest teken geven om de eetzaal te verlaten. Toen de nieuweling de bemerking miek en zei erg verlegen te zijn geweest, antwoordde Flipts lakonisch : « 't is uw vuurdoop, ge zult er wel komen ».

« Na de oorlog liep het soms met de voedselvoorziening niet zeer rooskleurig. Zo gebeurde het eens dat de studenten geen aardappelen op tafel kregen. J. Flipts zei : « jongens, gaat dineren in « Den Hert » op de kosten van econoom Hanssens. Er zullen morgen wel patatten zijn ».

Maar hij deed meer voor zijn studenten dan alleen maar een sterke tucht handhaven en gezag voeren. Hij was er wel degelijk om bekommerd een goede creatieve geest bij de jongens te laten openbloeien en om aan religieuze diepgang te doen.

« Zo was hij begaan met ieder student en wist zijn mannen overal en voor alles wat hij plande te vinden en enthousiast te maken. Want in J. Flipts stak er iets geniaals, en ook iets ongewoons. Kon hij heel hard zijn in zijn optreden, toch was hij een man die aanmoedigde, zonder complimenten, soms aan de ruwe kant, maar toch had hij het volle vertrouwen van de studenten die hij aanpakte. Dank zij zijn mensenkennis, zijn welsprekendheid en zijn enthousiasme heeft hij er velen getekend voor het leven en tot een hoger levensideaal opgeroepen.

« Flipts sprak niet alleen tot ons, maar hij praatte met ons, op zijn kamer en naast de lessenaar in de studiezaal. Hij was te algemeen graag gezien om daardoor afgunst te verwekken ».

« Veel zorg besteedde hij aan zijn bezielende morgenmeditaties, waarin hij sterk de nadruk legde om te handelen vanuit persoonlijk inzicht en op het persoonlijk gebed. Een hele groep vrijwilligers beantwoordden zijn oproep om regelmatig een kerkbezoek en/of om wekelijks de kruisweg te doen. Ook wist hij zijn eigen kinderlijke devotie tot Maria op zijn leerlingen over te dragen.

« Wat J. Flipts tijdens zijn verblijf aan het Klein Seminarie voor het college en voor zijn studenten gedaan heeft », getuigt een enthousiaste oud-leerling, « mag in het gulden boek van het Klein Seminarie worden bijgepend. Want hij heeft er groten gevormd. De sfeer en de geest van romantiek en idealisme die hij heeft ingebracht en levendig gehouden zijn de grondslagen geweest voor het « thuisvoelen » van zijn studenten na de ellendige oorlogsjaren. Alles voor Vlaanderen en Vlaanderen voor Christus was voor hem geen ijdel gezegde. Dit heeft hij daadwerkelijk toegepast en beleefd ».

Ook tijdens de vakantie van dienst

Daar zijn ouders en broer Emiel niet ver van het college woonden en hij daar thuis was, deed hij gaarne dienst om nieuwe studenten in te schrijven. « De ouders van de nieuwelingen kregen van Flipts alle inlichtingen en een opwekkend woord, want in hem zagen ze de raadsman voor de leiding van hun kinderen. Hij zorgde ervoor dat het eerste contact met het grote college geen bange intrede zou worden.

In die tijd kwam daar nog bij dat ook in andere colleges de Vlaamsgezindheid een doorn in het oog was van de overheid. Zo werden er leerlingen buitengezet of aangeraden een ander college uit te kiezen. Zo kwamen er ouders met hun jongen voorzichtig en met een bang hart naar Roeselare afgestapt. J. Flipts zag daar hoegenaamd geen graten in en hij schreef ze welwillend in het leerlingenboek in en met veel plezier ».

Het bestuur van de Vlaamse Studentenbond 1911-1912
« De toekomst hoort der jeugd »
v.l.n.r. : Jozef Dusautoir, schrijver ; E.H. J. Flipts, proost ; Arseen Corneillie, hoofdman ; Stefaan Willems, onderhoofdman. Voor hen op de tafel ligt de oude studentenvlag. In 1912 werd een nieuwe vlag ontworpen door Joe English en gemaakt door Huize English.

« Tijdens zijn vrije uren wandelde hij dan graag in de dreef van het college aan het einde van de grote ingang bij de sluis, voorbij de bakkerij. In deze « Gezelle-dreef » liep hij te brevieren. Dan bezocht hij ook de werkers in de bakkerij en sloeg hij een praatje met de sluismeester en de boer van het college. Om maar even te zeggen hoe hij hield van menselijk contact en vriendschap ook met de eenvoudigen ».

Als Vlaming

Reeds als seminarist was J. Flipts de opvolger van A. Lefere, die toen aan de Gregoriana te Rome studeerde, als proost van de Roeselaarse studentenbond die regelmatig bijeenkwam in de congregatiezaal, gelegen in de Kattenstraat.

Op het gouden priesterjubileum van J. Flipts getuigt hierover wijlen Emiel Reynaert. « Het is daar », zo sprak hij, « dat Gij, als proost, ons sprak over Gezelle, Verriest en Rodenbach en over de destijds opkomende Stijn Streuvels. Van uw woorden ging een bekoring uit die overrompelend werkte en waarvan men zich moeilijk kon losmaken. Gij leerde ons in die vergaderingen de Vlaamse Beweging kennen, het Vlaamse volk waarderen als een ras, begaafd met schrandere realiteitszin, met gezond practisch verstand en een nuchtere, rustige kijk op het leven.

Gij moedigde ons aan om voorname Katholieke Vlamingen te worden en te blijven. Met uw bezielend woord kon U de jonge toehoorders blijmoedig begeesteren en hun gemoederen voor Vlaanderen, voor Christus en voor onze Vlaamse dichters en schrijvers vol vuur en vlam zetten. Nu weten we het, en Goddank, dat het die nederige seminarist was, die in onze ziel, in ons hart, de liefde heeft gelegd en de zucht naar het schone en edele, het misprijzen van het valse, het lage en het gemaakte. 't Is maar later dat we geweten hebben wat die studentenbond in ons leven heeft betekend, hoe duurbaar de herinnering eraan geworden is en hoe dankbaar. Nu weten we hoe diep Gij toen, de proost, in onze ziel hebt gegrepen ».

« Toen Zeger Malfait, behorende tot de Rodenbach Vlaamsgezinde leerlingen te Roeselare stierf in 1913 vond J. Flipts het een plicht met de leden van de studentenbond de begrafenis bij te wonen. Na de rouwdienst stapten ze in groep met vaandel in de lijkstoet mee naar het kerkhof. Jules was mee als seminarist in soutane met Romeins mantelken aan en onderweg drongen de studenten bij hem aan : « Jules, speechen hé ? » Zijn antwoord was : « Ge zijt zeker zot ». Maar toen de laatste gebeden gezegd waren, trad Jules plots naar voor tot bij het graf, keerde zich naar de aanwezigen en hield daar voor de vuist de schoonste lijkrede « over die trouwe kamper, die in houwe trouwe Vlaanderen gediend had en aan wie wij, Vlaamse studenten hulde brachten door zijn ideaal van hem over te nemen en trouw te blijven dienen tot aan het graf ».

« Actief was J. Flipts ook in het jaar 1919 bij de terugkeer van Rodenbach's standbeeld uit Gent. Er werd een comité gesticht en er zou een Rodenbachfeest gehouden worden. Toen was M. Allegaert hoofdman van de studentenbond. De heren van het comité verwachtten zeer veel van de studentenbond. De leden van de studentenbond zouden een wagen monteren en trokken naar J. Flipts om raad.

« 'n Wagen », zei Flipts, « wat ga je daar op zetten ? Dat gaat niet. Kom morgen eens terug ». De dag daarop ging men terug en Flipts zei meteen : « Maak drie wagens, een met Smetje Smee en het Kerelslied, een met O.L.Vrouw en de frontsoldaten en een met Rodenbach gehuldigd door de jeugd ». En hij vervolgde :

BIJ DE TERUGKEER VAN HET STANDBEELD VAN A. RODENBACH IN 1919 VANUIT DE KELDERS VAN DE GENTSE UNIVERSITEIT

Het standbeeld van Rodenbach terug op zijn voetstuk omringd door de mannen die het op zijn terugtocht vergezelden.

De wagen met het « Kerelskind », wiens vader in een kamp gesneuveld was, brengt de scherven van vaders goede zwaard naar 't Smidje van den Woude (L. Scheire) en vraagt hem het te hersmeden om zijn vader te wreken.

De wagen « Hulde aan A. Rodenbach ». Helden en figuren uit Rodenbach's gedichten voorstellend onze voorouders door de loop der eeuwen, Wikings, Kerels, Klauwaerts, Minnezangers, scharen zich rond de dichter (J. Lobel), die hen in zijn onsterfelijke zangen verheerlijkte.

« voor het Kerelslied, 'n kleine jongen met op zijn lijf een leeuwenvlag, in de handen de scherven van vaders zwaard, 'n smidsevuur met de voorhamer en L. Scheire als smid. Voor O.L.Vrouw : 'n loopgracht met vaderlanderkens. Zittend een witte Lieve Vrouw met gevouwen handen en in de plooien van haar mantel 'n soldaat links en rechts, zoals J. English het ook in zijn tekeningen tekende.

Voor de Rodenbachhulde : duinen en lucht, met de blauwvoet. Een dromende Rodenbach in witte toga en daarrond de Vlaamse jeugd met leeuwenvlag. De hoofdman zegt nu nog : « wat heb ik toen gelopen en gezwoegd. Dat weet alleen nog O.L.Heer en ikzelf. Maar het was er ».

« J. Flipts beleefde na de oorlogsjaren ook de bittere naweeën van de slechte tijden die de jongens in de loopgraven hadden meegemaakt. Zo jong hadden die studenten harde jaren doorgemaakt. En hij bracht dikwijls hulde aan onze gesneuvelden. In zijn kamer was het aandenken aan de muur gespeld van de oud-studenten van het Klein Seminarie die gesneuveld waren : E.H. M. Bulcke, F. Deprez, C. Deruyter, H. Sinnesael, D. Verkain, D. Carbonez, O. Carton, J. Dessauvage, G. Callebert, P. Monthaye, J. Delannoo, C. Callebert, J. Van Iseghem, J. Baert, P. Ente, C. Cneut, M. Chau en L. Demaegd. Een aandenken dat sluit met het volgende vers :

« Zoo stierf groot in liefde het Vlaamsche geslacht.
Zijn roem en zijn dood houdt er eeuwig de wacht.
Dat geen 't land ooit make te schande ;
En maakt dat gij, Vlaandren, in nakenden tijd
Herleeft door hun streven en schooner nog zijt
En 't heerlijkste wordt aller landen » !

« Zo was J. Flipts, een Vlaming uit een stuk, die zijn Vlaamse mensen gaarne zag, voor hun ontvoogding streed en trouw bleef tot het einde van zijn leven ».

Als proost van het zouavencorps en de fanfare

« In die tijd waren er bij de filosofen oud-strijders en burgers. Toen werkte hij met veel geestdrift aan de wederoprichting van het zouavencorps met L. Patfoort als kommandant. Dit zouavencorps oefende regelmatig en heeft in de verdere jaren lang tijdens vele plechtigheden in het Klein Seminarie, bovenaan op het programma gestaan.

Bij de viering van het feest van de Superior wilde hij een grote oorlogsdemonstratie houden om ons, jongere studenten te laten ervaren wat het betekende in de vuurlinie te hebben gestaan. De grote weide was één groot front, één slagveld.

In de Z.W. hoek stond een fort, een verdedigingsstelling opgetrokken. Alle toeschouwers stonden op afstand buiten de weide. De filosofen oud-strijders waren in veldtenue en zouden het nog eens echt overdoen om te spelen. De aanval kwam van uit de noord- en oostzijde van de weide. Doodse stilte was er, niet ademen, kruipende schaduwen, één lichtkogel, twee kogels, vuurwerk, een geknetter van jewelste, opspringende schaduwen, lopen, vallen, bevelen, geweerschoten, mitrailleurgerammel. Het was een echte hel die losbrak toen de bestorming van de vesting begon. Een schouwspel om nooit te vergeten. Wij hadden eens aangevoeld wat die mannen 4 jaar echt hadden beleefd ».

« Ook slaagde hij er in om met de filosofen een kleine fanfare op te richten bestaande uit een 12 tot 15 man, die voor de eerste maal, ter gelegenheid van de plechtige communie in 1919 de parade van het zouavencorps zou begeleiden in

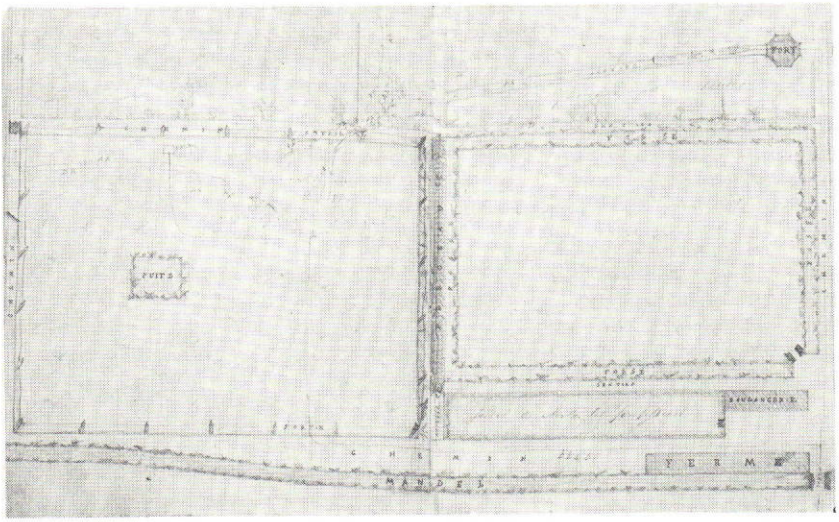

Gevechtsplan voor de aanval van de oud-strijders zouaven op het fort, ontworpen door J. Flipts.

Op zondag 25 juli 1920 : wijding van de nieuwe zouavenvlag door Mgr. V. Roelens, bisschop van Djerba en Apostolisch Vicaris van Opper Congo. Mgr. Roelens was vergezeld van E.H. Stefano Kaoze, eerste neger die tot priester gewijd werd.
V.l.n.r. : E.H. J. Flipts, Superior L. Deleu, E.H. L. Ketele, Mgr. V. Roelens en O. Denys, bevelhebber van de zouaven.

tegenwoordigheid van Mgr. Waffelaert en die om te eindigen in plaats van de « Brabançonne » « De Vlaamse Leeuw » speelden.

« Ook mochten zij bij het einde van hetzelfde schooljaar de plechtige prijsuitdeling, die plaats had in de studie van het internaat, met een paar muziekstukken opluisteren. Daar een paar muzikanten langs voor moesten optreden om te zingen, waren we onvolledig en bleven we steken midden de tweede muziekuitvoering... en we vlogen met klikken en klakken buiten van J. Flipts. Zo was hij ook ».

Als kunstminnaar en toneelliefhebber

« Zijn interesse voor de kunst was intensief », zo schreef een van zijn vrienden, « want wat mijn eerste dagen op het college verblijdde was de aanmoediging die ik kreeg van E.H. Flipts om tekeningen te maken. Hij kon zo enthousiast over mijn aftekentalent spreken dat ik erin geloofde. Ik vergrootte eens O.L. Vrouw aan de IJzer van Joe English en hij liet de tekening ophangen in de toen zeer schamele studiezaal. Het was mij nog nooit gebeurd dat iemand mijn liefhebberij au sérieux nam. J. Flipts is de enige die ik in mijn collegejaren heb ontmoet die belangstelling had voor tekenen en schilderen. Op het college was er toen geen sprake van plastische opvoeding. In het klimaat van « ora et labora » werd aan deze uitwas van cultuur geen tijd verspeeld. Over de kunst heb ik nooit met Flipts geboomd. Hij liet mij, zoals hij mij later, toen ik uit het college weg was, heeft bevestigd, welbewust gerust. Ik heb nooit gehuppeld tijdens de wandeling aan zijn zijde en evenmin heb ik zoals het met doorbrekende studenten gebeurde rood in de kop met hem gediscussieerd. Wellicht voelde hij aan dat ik zonder op de tenen te worden geduwd, kon opgaan in zijn eerlijk enthousiasme. Onhandig maar met volle overgave hebben wij samen toneeldecors geschilderd met kleurpoeder opgelost in lijmwater, terwijl E. Duyvewaerdt er nadien het nodige reliëf kwam in leggen die het effect aan de scene moesten geven.

Dat J. Flipts niet alleen gevoelig was, maar zelf een fijngeaard kunstminnend man was, is mij in die studententijd eens duidelijk gebleken toen hij na een « Regenboogavond » mij met grote vreugde kwam zeggen : « dat was nu een keer wel ». Dit was wanneer mijn jonggestorven vriend en medestudent Roose de avond niet gebruikte voor het opzeggen van hoogdravende declamaties en straffe kluchten, maar eenvoudig beschaafd « Patske » van Fleerackers voorlas ».

« Aangezien J. Flipts heel zijn leven een zwak heeft gehad voor toneel, was het niet te verwonderen dat hij het in het college ook zelf aandurfde. Zo is de opvoering van « Philippina van Vlaanderen » van Delacroix in een nieuwe bewerking van Rodenbach een waar succes geworden. Hij stond zelf in voor de opbouw van het toneel, de decors en de regie. In zijn kamer op het college kon men « noch weg noch were » van de verfpotten, borstels, plannen, maquetten, toneelkleren enz. en hijzelf liep erbij in een soutane die al de kleuren van de regenboog had. Hij betrok er de brave zusterkes van het college, enkele vriendelijke juffrouwen uit de stad en ook zijn eigen familie bij om kleren te helpen maken voor deze grootse opvoering. Zelfs de kleinen uit de lagere afdeling betrok hij in het geheel als figuranten. En het moet gezegd, hij slaagde in zijn gedurfd opzet ».

« Zelf heeft hij ook toneelstukken geschreven : ondermeer « St.-Godelieve van Ghistel » en « Een Gulden Misse ». Ook tekende en schilderde hijzelf ook veel. Hij miek schetsen en tekeningen van schone hoekjes uit het Vlaamse land, oude huisjes en kapelletjes en veel gelegenheidstekeningen. Wanneer in 1923 de E.E.H.H. Debrie en Grymonprez, als diaken reeds in het Klein Seminarie benoemd,

priester gewijd werden en 's avonds terugkwamen in de rookzaal, werd dit speciaal gevierd. De muren waren behangen met schetsen uit de jeugdjaren van de twee jonge priesters, geschilderd door Jules ».

Als slottafereel

Over J. Flipts schreef zijn oud-leerling en vriend wijlen Kan. J. Versele : « Hij was een type, een eigenaardige, maar een mooi type. Een type van tederheid en van staal, een vat vol tegenstrijdigheden die zonder het te bedoelen behoorde tot die pittoreske heuveltoppen van het thans vervlakkende en verkleurende klerikale landschap van West-Vlaanderen.

Een fijnzinnige gevoelsmens met zeer veel talenten begiftigd, die kon wat een ander niet vermocht en ook deed wat een ander dacht dat hij niet mocht. Maar hij was een hart, een vriendenhart. Hij verwekte vertrouwen door zijn genegenheid, door zijn buitengewoon meeslepend gesprek, door zijn geestelijke en ook geestige bezieling. Hier en daar bleek hij onbehoorlijk maar bleef toch overal bekoorlijk. Afstoten kon hij ook en zijn grote talenten hebben anderen soms grotelijks gekrenkt. Al te bewust van zijn bekwaamheid, leed hij onder miskenning en verweerde zich verkeerd.

Och, die overgevoelige romantische groten gelijken zo dikwijls op gehandicapte kinderen. Een lerares van zulk volkje zei zo kernachtig over hen : « zij verdienen liefde, zij verlangen liefde en zij schenken liefde ». Hij verdiende liefde want voor de rijkdom van zijn vele talenten moest hij ook de tol betalen van neerslachtigheid, droefgeestigheid en van het verzonken zitten in de put der vertwijfeling. Hij was en bleef een beste raadsman voor... anderen. Onder zijn gelach stak dikwijls ook tragiek.

Zoveel liefde en dankbaarheid heeft hij verdiend van oud-leerlingen die hem hun vertrouwen hebben verleend en in ruil van hem verkregen : levensvreugde, levensidealisme en een hogere levensroeping ».

De Redactie

Ons 11 novemberfeest !

Op vrijdag 11 november 1977 worden de volgende uitgangsjaren uitgenodigd.

1921 - 22 - 23 - 24 - 25 - 26 - 27
1941 - 42 - 43 - 44 - 45
1952
1956 - 57 - 58 - 59 - 60
1967
1972

SCHRIJF DE DATUM VAN HET ONTMOETINGSFEEST VOOR UW KLASGROEP ONMIDDELLIJK IN OP UW AGENDA EN ZORG ER VOOR DAT U TALRIJK AANWEZIG BENT.

IEDEREEN VERWACHT OOK U !

ZO WAS VALEER

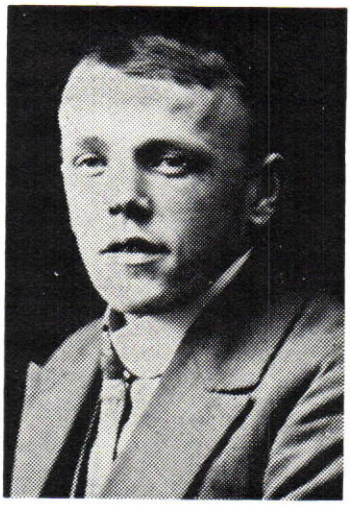

Valeer Demeulenaere
geboren te Roeselare 3-6-1910
overleden te Roeselare 11-1-1977

Ze vormden haast een tweeling, Bossaert en Valeer. Wanneer ik hen in mijn gedachten oproep, hoor ik het gedicht van G. Gezelle : « ze stapten hun bellen al klinken, de vrome twee horsen tegaar... »

Die twee « collegeknechten » deden hun werk in ploegverband en zoals onder broers of mensen die geassocieerd zijn, maakten ze ook ruzie in ploegverband.

Maar over doden zegt en schrijft men niets dan goed. We houden ons hier bij de « helft » van die tweeling ; Valeer, die we piëteitsvol hiermee hulde willen brengen. Hulde, jawel... of mag het niet ? Mogen eenvoudige zielen, simpele mensjes, die minstens even schone mensen waren als gelijk wie, niet eens in de bloemen worden gezet ? Of is de hulde van mensen nog altijd voor typen van macht en aanzien, voor de mensen van standbeeldformaat ? Mensen als Valeer hebben er zeker evenveel recht op en meer naar mijn gevoel, als de velen die om hun sterke ellebogen of hun zware bankrekening of duister geknoei een voetstuk kregen in steen, in de verf kwamen of doek of geblokletterd in dagbladen staan. Bovendien vind ik het veel gemakkelijker en boeiender een figuur als deze simpele « collegeknecht » in te kaderen. Men mag echter, eenvoudiger en dus juister zijn.

Eenvoud was zijn schoonste sieraad, andere « blinkers » of blikvangers had hij niet. We moesten meer dan nauwlettend toekijken de zondag om te zien of hij wel op « zijn best » verscheen. Buiten zijn blauwe voorschoot was hij eerder eentonig van snit en kleur : grijs. De zondag droeg hij toch een wit hemd en een das. Alleen zijn grote klak bij regen en winterweer en zijn weekdags gestreept klakske typeerden het onderscheid tussen werk- en rustdag. Niet dat hij dan rustig was, want dat was hij nooit, altijd in beweging, in doening, in dienstverband.

Tenger van lijf en leden was hij uiteraard een zeer beweeglijk mens, met het bloemke op zijn vest, meer nog op zijn gezicht, van zijn welgezindheid. Met een even grote glimlach diende hij op aan tafel en kuiste de toiletten. Bij dat laatste trok hij het originele « watervervoer » en hanteerde hij meesterlijk borstel en schop. Handig en fluitend zwaaide hij vuilnis op zijn bakwagen. Wie zei het weer :

« Valeer kan kuisen als een vrouwmens » ? Met een deuntje (we wisten echter nooit welk liedje het precies was) bracht hij groenten, fruit of aardappelen de kelderkeuken binnen. Altijd had hij een kwinkslag gereed wanneer hij ergens een student « op straf » zag staan, daarmee toonde hij dan zijn medevoelen met « de sukkelaar in de penarie ». Wanneer hij de studiezaal veegde en een paar studenten straf zag schrijven onder de wandeling of tijdens speeltijden, monkelde hij knikkend alsof hij zeggen wilde : « kon ik maar enkele reken helpen schrijven ».

« Niet geestig hé, straffe gekregen ? » Hij voelde aan dat hij dat soort hersenspoeling niet nodig had gehad om in de lijn te lopen en verstond niet dat honderd keren schrijven - al was het dan nog met twee of drie pennestokken aan mekaar gehecht - « ik zal zwijgen in de klas » kon helpen om de « misdaad » te herstellen of om je leven te beteren. Wij wisten natuurlijk beter, hij was er te eenvoudig voor. Voor een sigaret of een ander niemendalletje zou hij de benen van zijn lijf gelopen hebben. Waar hij kon en dat niet ten nadele uitviel van zijn djob, en de goede gang van zaken niet te veel hinderde, bewees hij altijd diensten. Haast een kind was hij gebleven, dat tevreden was met de kleinste attentie, met een nietswaardige fooi. Die eenvoud werd wel eens misbruikt, en er werd menig keer van geprofiteerd door studenten die hem « nodig » hadden. Ergens in den duik de sportwereld binnen smokkelen als de « Tour de France » begon (toen was er nog klas hoor), of een boodschap doen die beter niet langs officiële weg gebeurde, hij was altijd bereid als hij zeker was dat het noch aan hem, noch aan de goede orde zou schaden. Hij deed het nooit graag als hij vermoedde dat het de « Heren » zou misdoen, hij had immers een heilige eerbied voor het gezag. De fooi van de student was al te aanlokkelijk en zijn goed hart deed hem balanceren tussen « dienen of gehoorzamen ». Hij was zo compatieus dat hij er geen groot kwaad in zag heel eventjes maar het strenge reglement te negeren als een « leugentje om bestwil ».

Zijn opgewektheid en goedgeluimd humeur drukte hij uit in zijn typische gang, altijd een tikje gehaast, met grote stappen en wiegend, het hoofd schuin gebogen, als een baggerboot op kalme zee. In de grote eetzaal, genoot hij bij het opdienen, van de uitzonderlijke eetlust van sommige studenten, vooral wanneer zij na de match of een ferme wandeling de ene stapel boterhammen na de andere verslonden. Maar wanneer diezelfde broodvreters bij het avondmaal alles onaangeroerd lieten, kon hij niet anders dan zijn hoofd schudden, ja zo verstandig was hij. De enkele keren dat we hem kwaad zagen - dan werden zijn wangen licht gekleurd en zijn lippen strak en zijn ogen groter - was als hij met zijn « ploegmaat » niet akkoord geraakte of deze te veel met zijn handen onder de schorte in zijn broekzakken stond en het lastigste of vuilste karweitje door hem alleen liet opknappen. Zeldzamer nog, maar toch gebeurde het dat onder studenten die soms ondankbaar en wreed kunnen zijn tegenover mensen die hen « dienen », als ze hem moedwillig tergden of belachelijk wilden maken. Dat verdroeg hij in geen geval. Lachen mocht men, maar zeer doen niet ! Omdat hij zelf ook zo niet was.

Als hij er eens « fijn uitgedost » opstapte, wat zelden gebeurde, plaagden de studenten hem wel eens met : « Valeer, je gaat naar het lief hé ! ? Je moet er

nog bij zijn nietwaar, we gaan dat onderzoeken, hoor ! » Dan lachte hij beterwetend, omdat hij heel goed wist, dat zij dat nooit zouden durven doen. Of hij ooit kennis had of trachtte te krijgen, weten we niet ; we zagen wel dat hij oog had voor mooie meisjes, wanneer bezoekers in de dreve wandelden bij een of ander festiviteit, maar ik geloof niet dat hij er zijn hoofd liet op hol door brengen.

Hij was er veel te content in zijn djob met zijn onafhankelijk leventje, om dat te wisselen voor een gebondenheid met een vrouw.

Sympathiek, kinderlijk en dienstvaardig als hij was, werd hij door leraars, personeel en studenten graag gezien, en was hij van iedereen de « fait-tout ». Waar andere « knechten » uit de weg gegaan werden of niet eens werden bekeken, riep iedereen : « Valeer schoon were hé ! Valeer goed geslapen ? Valeer jen kake is zwart, heb je de moor gekust ? Valeer geestig zijn weie. Valeer moogt ge naar de kermis morgen ? Valeer, Valeer, Valeer, alsof er op het internaat maar Valeer alleen was en zeker maar één Valeer. Op zijn manier en met de talenten hem eigen, schreef hij een stukje geschiedenis mee van het Klein Seminarie, dat anders zou geweest zijn in die tijd zonder hem. Er zal nooit een monument komen voor hem, noch in de « dreve » noch aan een of andere muur.

Zijn naam zal door de tijd worden uitgewist, en toch blijft hij leven bij allen die hem hebben gekend als het type van een uiterst eenvoudige en gedienstige huisknecht, waarop allen honderd percent konden rekenen. Wie hem anders zag, het was omdat hij hem anders maakte, want in hem was alleen de eenvoud van het kind en de werklust van een jongeling en de trouwe gedienstigheid van een man.

Maurits Nevejant

Ons 11 novemberfeest !

Op vrijdag 11 november 1977 worden de volgende uitgangsjaren uitgenodigd.

1921 - 22 - 23 - 24 - 25 - 26 - 27
1941 - 42 - 43 - 44 - 45
1952
1956 - 57 - 58 - 59 - 60
1967
1972

SCHRIJF DE DATUM VAN HET ONTMOETINGSFEEST VOOR UW KLASGROEP ONMIDDELLIJK IN OP UW AGENDA EN ZORG ER VOOR DAT U TALRIJK AANWEZIG BENT.

IEDEREEN VERWACHT OOK U !

ZES KORTE JAREN AAN HET KLEIN-SEMINARIE (1959 - 1965)

Inderdaad, het zal wel zo zijn dat die jaren niet korter geweest zijn dan een ander zestal jaren op het Klein Seminarie. Integendeel, er zitten zelfs 2 schrikkeljaren bij wat ook niet altijd het geval is. Toch is het zo dat het achteraf een niet gemakkelijke opdracht kan genoemd worden als je over die tijd van toen wil schrijven. Had ik maar een dagboek bijgehouden.

Daar we in de wetenschappelijke afdeling voor dit soort werk een verkeerde opleiding genoten hebben en zodoende niet als politieker een berg woorden kunnen gebruiken zonder ook maar iets te zeggen, wil ik dan meteen maar de koe bij de horens vatten en met concrete feiten voor de dag komen.

Hoe het allemaal begon en onze dagindeling

Zoals elk begin was het ook hier moeilijk. Je komt van « den boerenbuiten » en daar word je dan geplaatst in een vreemde omgeving met vreemde mensen en gewoonten. Voor diegenen die daarbij nog het geluk hadden om ook als intern gekazerneerd (dit is een iets te negatieve uitdrukking) te zijn, kwamen daar ook nog de vreemde eetgewoonten bij. Nu zal het wel allemaal anders zijn maar in onze tijd (het is nog niet eens zó lang geleden) was de dagindeling zo : 's morgens om zes uur was er op de immense slaapzaal ergens in een verloren hoek een belletje dat aan het rinkelen ging. Daarmee werd verondersteld dat je als de bliksem uit je bed schoot en meteen aan de grote schoonmaak begon. Daarvoor moest naargelang de weersomstandigheden af en toe een keertje het ijs gebroken worden want ook in die tijd was het nog zo dat het verschil tussen binnen- en buitentemperatuur vaak niet zo groot was, vooral niet als je ergens in de omgeving van een venster sliep. Twintig minuten was er dan voor aankleden, wassen, tanden poetsen en het als een weerlicht (2 keer kort na mekaar hetzelfde woord « bliksem » gebruiken mag niet volgens de leraar Nederlands) naar beneden lopen. Om 6.20 u. was er dan tijd voor een uitgebreid morgengebed met veel latijnse volzinnen waarvan we toch niets begrepen. Daarna om 7 u. was er een H. Mis in de kapel. Daar leerden we dan het nut kennen van zo'n groot misboek dat we ter gelegenheid van onze Plechtige Communie gekregen hadden en met zo'n boekje erbij waaruit je kan weten wie de heilige van de dag was en welke kleur de misgewaden hadden, welke bladzijde in je missaal evangelie en epistel van de dag stonden. Na dit herdenken van het laatste Avondmaal stonden de tafels klaar voor het ontbijt. De eerste dag valt dat misschien wel een beetje tegen vooral als je niet zo erg veel van konfituur houdt maar ook daar wen je aan en uiteindelijk is het zo dat na anderhalf uur wakker zijn elk hapje welkom is. In die tijd was het dan ook weer zo dat de prijzen van de koffie nog niet zo de pan uitrezen maar toch werd er reeds rekening gehouden met het feit dat de mannelijke smaak wat dat betreft niet zo erg verfijnd is, en dat slappe koffie ook de dorst lest. Dit kan alleen maar als gunstig bestempeld worden want ondertussen zijn we er wel achter gekomen dat koffie ook al niet erg goed is voor de gezondheid. Met een volle maag en in het vooruitzicht nieuwe wijsheid op te doen mocht er daarna gespeeld worden, dit betekent voetballen.

Heerlijk zou je zeggen en dat is het ook als je tenminste van voetballen houdt. Als dat niet zo was, dan kreeg je in elk geval ruimschoots de kans en de plicht om onze nationale sport wat meer eigen te maken. Rond 8 uur was er dan tijd om aan de slag te gaan teneinde de nodige kennis op te doen voor de toekomst.

Als mijn geheugen me niet in de steek laat was het in die tijd zo dat we 's morgens 4 uur en 's namiddags 2 uur les kregen, d.w.z. 6 lesuren per dag. Gelukkig leeft het onderwijsleven met een andere mathematische samenstelling van de dag, er zijn namelijk maar 50 minuten in een lesuur zodat er ook 's morgens na het 2e uur nog een beetje speeltijd over bleef. Rond 9.25 u. moesten de benen dus weer even ontspannen worden en dan was het weer balletje trappen. Ik begrijp nog steeds niet waarom België nooit de Wereldcup voetballen won. Dit laatste zal wel voor een deel bij de trainers (lees : bewakers) liggen, want op het ogenblik dat je ergens rustig wandelend je positie in het veld ging opzoeken, dan was het niet verwonderlijk dat er ergens een bos sleutels tegen je hoofd aankwam en ik geloof nooit dat dit de goede methode is om de koptechniek aan te leren.

Het was wel zo dat het voetballen toen minder hard was want bij eerste fluitsignaal was de wedstrijd al afgelopen en konden we ons weer 2 uur gaan verdiepen in het meer theoretische werk. Daarna was er tijd voor een korte studieperiode in afwachting dat het 12 uur werd en dat er weer eens een hapje onder de neus kwam. Als intern kon je dan genieten van wat Jos Ghijsen een nieuw soort aardappel noemt. Het is pas achteraf tot me doorgedrongen dat dit waarschijnlijk komt door het feit dat het Klein Seminarie ook een landbouwafdeling heeft die over proeftuinen beschikt. 's Woendags was het wel een bijzondere dag, want dan waren er frieten, maar dat was jammer genoeg maar 1 keer om de 14 dagen. Hoewel de aardappelen toen nog niet zo prijzig waren, moest er wel afgewisseld worden tussen het internaat en de landbouw-afdeling. Voor de dorvers was er echter wel een oplossing, want dan kon je wel een kommetje van de andere afdeling versieren en dat werd dan stiekem met zijn vieren of met zijn vijven ergens in een W.C. opgegeten.

Na het middagmaal was er tot 1 uur tijd voorzien om het bed op te maken, een snoepje en een vruchtje te nemen op de kamer. Tot 1 uur mochten we ook in de studiezaal vertoeven om te kaarten of om bij één of andere commercieel aangelegde oudere in het geheim een reep chocolade te kopen. Dat was inderdaad wel een bloeiende handel op dat ogenblik, ik heb er zelfs een fiets mee verdiend voor de tijd dat ik « gestekt » werd en daar heb je dan op dat ogenblik wel twee weekjes overblijven voor over, maar dat zal nu ook al wel weer tot de folklore behoren. Van 1 uur tot kwart vóór twee werd dan weer aan sport gedaan, namelijk... voetballen, waarna er weer tijd was voor een half uur studie en 2 lesuren.

Daarna werden om 4 uur door Pierre en Michel de boterhammen aangesjouwd, waardoor we weer nieuwe krachten konden opdoen om straks te... voetballen tot 5 uur. Dan was de tijd aangebroken om 2 lange uren studietijd vol te maken.

Avondwerk was het eerste programmapunt, dat nam de eerste jaren niet meer dan drie kwartier in beslag en als het dan eens tegenviel dan kon het nog altijd via bereidwillig doorgegeven spiekbriefjes tot een uur uitlopen. De rest van de tijd moest dan maar doorgebracht worden met intense studie want boeken lezen mocht niet in de avondstudie. Soms werd die tijd ook gebruikt om straf bladzijden te schrijven, ook dat mocht niet maar dat viel minder op dan het lezen van een boek, dit tenminste als je de eerste paar bladzijden van « Wellevendheid » reeds uit je hoofd kon. Om 7 uur was het dan weer etenstijd. Pap was er

altijd bij en verder meestal boterhammen met een beetje beleg. Beleg was er altijd genoeg maar dat kwam door het feit dat de meesten het niet wilden. Het is zelfs voorgevallen dat er voor iedereen een driehoekje smeerkaas voorzien was en dat ik er 's anderendaags 's morgens nog met 7 in mijn schuif zat, want niemand van de 10 man aan tafel moest het hebben. Voor mij was het avondmaal altijd de beste maaltijd, niet dat ik zo van pap houd maar wel omdat we meestal maar met zijn tweeën of met zijn drieën waren om de buit te verdelen. En 's anderendaags 's morgens vond ik het dan wel lekker om keuze te hebben tussen die eeuwige konfituur en het belegje van een of meer avonden ervoor. Wat het eten betreft ging iedereen altijd klagen, maar toch vond ik de meesten wel wat al te kieskeurig want achteraf moet het toch als een prestatie beschouwd worden dat het in de keuken klaargespeeld werd om toch alles netjes op tafel te brengen en dat voor zo'n grote groep. De activiteiten na het avondeten waren meer seizoengebonden. In de winter was er de speelzaal met biljarts, ping-pong-tafels en gezelschapspelletjes en in de zomermaanden was de gelegenheid om te sporten wat uitgebreider, op de eerste plaats was er natuurlijk voetballen, maar volley, basket en atletiek behoorden ook tot de mogelijkheden. De avonden boden inderdaad veel mogelijkheden maar ze duurden niet zo lang want om halfnegen of kwart vóór negen werd de avond besloten met het avondgebed waarna iedereen weer zijn verdiende nachtrust tegenmoet ging.

De uitzonderingen op de algemene regel

De grootste uitzondering was ongetwijfeld het week-end, zeker voor een intern. Het week-end begon op zaterdagmiddag en in het begin was het zo dat een intern 3 weken ter plaatse bleef maar die tijd hebben we niet lang meegemaakt, want dit werd teruggebracht tot 2 weken. De zaterdagnamiddag op het college doorgebracht werd gevuld met speeltijden en studietijden. Het geheel was echter veel soepelder. In de studie mocht een boek gelezen worden en op de speelplaats was voetballen geen verplichting. Vaak werden er K.S.A.-middagen georganiseerd en dikwijls was dat ook een gelegenheid om even de stad te leren kennen ! De zondagen verliepen nog rustiger. De koffie werd vervangen door chocolademelk, de H. Mis duurde wat langer, het lof kwam erbij, het opstaan gebeurde wat later, de studie was vrijer en 's middags was er een uitstapje naar... voetbal. S.K. Roeselare werd onze club en in minder dan geen tijd kende iedereen alle voetballers want in die jaren speelden ze nog voortreffelijk.

Een tweede uitzondering was de woensdagnamiddag. Ook op die dag mochten we een uitstapje maken en wel naar de Diksmuidesteenweg om te... voetballen, maar dan op een echt terrein en met een echte bal. Voor een paar van de oudsten was dit wel een feestdag want die mochten een halfuurtje vooraf de ballen naar het terrein brengen. Zij per fiets en wij te voet en zeggen dat we toch één keertje aankwamen vóór de ballen er waren. Hoewel het verkeer op de fietspaden in die tijd drukker was dan nu en ondanks HET EXCUUS van een lekke band werd de volgende week wel voor betere fietsers gezorgd.

De derde grote uitzondering was de jaarlijkse retraiteperiode. Die periode was gekenmerkt door een afwisseling van predikaties en tussentijden voor het lezen van geestelijke boeken. Zoals voor elk boek dat gelezen werd moest ook hier een getekende toelating bij het boek zitten. Toch waren er altijd die een goede oplossing vonden, want ook boeken die niet uit de retraitebibliotheek kwamen, mochten gelezen worden als er maar toelating voor was. Vandaar dat het boek

« God schudde de wateren » dat de overstromingsramp van 1953 beschrijft een veel gelezen boek was. Ook het boek « Maria, moeder van God » dat een keiharde zeeroversroman is, waarbij aan het eind van het boek de titel door de kapitein uitgesproken wordt naar aanleiding van het vergaan van het schip, was een veelgelezen literair werk. Maar ja, de bewakers konden toch ook niet eerst alle werken doormaken en de titels zagen er uiteindelijk toch goed uit.

Die 6 jaren

Die 6 jaren verliepen eigenlijk allemaal ongeveer volgens hetzelfde stramien. Toch is het zo dat het ene jaar meer herinneringen oproept dan het andere.

Het eerste jaar is ongetwijfeld wel het belangrijkste. Je leert er de gevestigde regels kennen en dat loopt niet altijd van een leien dakje. De eerste dagen maak je er kennis met jongens die een weekje zonder moeder moeilijk door het leven komen als internen en 5 - 6 jaar later zijn het de eersten die hun week-end vieren met een pilsje drinken in plaats van naar huis te gaan. De eerste dagen ontbrak het vaak ook aan informatie ; ik heb in elk geval in geen enkel van de informatiebriefjes die indertijd bij mij thuis in de bus gegooid werden, gelezen dat « Diegene die tijdens de studieuren achterom kijkt en een subregent zwaaiend met zijn hand opmerkt, vijf bladzijden strafwerk te schrijven heeft. » Als je dat dan meemaakt krijg je in je onwetendheid wel de neiging om effen met je hand terug te zwaaien naar die brave man, maar dan loopt het verkeerd want dan komt die sympathieke kerel, die nog zo gezellig met je ouders ging praten toen je afgeleverd werd, je vertellen dat de straf van 5 tot 10 bladzijden opgelopen is.

Dat eerste jaar was er ook een buitengewone aanwas van het leerlingenaantal, zodat er een klasje moest bijgemaakt worden. Voor het eerst in de geschiedenis waren er 3 klassen van de 6de moderne. De ruimte en de leraars waren daar blijkbaar niet op voorzien met als gevolg dat voor de gelegenheid moest gezocht worden naar een noodruimte en een extra leraar. Een ruimte werd gevonden in een vroegere bibliotheek en als extra leraar werd een man aangeworven die op zijn legerdienst wachtte. De leraar was zonder meer een all-rounder : gescheidenis, nederlands, frans, aardrijkskunde enz..., alles behoorde tot zijn specialiteiten. Het was gewoon een man die de ganse tijd voor dezelfde klas stond. Het is een beetje onvoorstelbaar op het eerste gezicht, maar toch lijkt het mij dat juist door deze omstandigheden de band tussen leraar en leerling hechter was dan in de navolgende jaren. Ergens halfweg het jaar kregen we een nieuwe leraar en een nieuwe klas. De vroegere leraar moest zijn opleiding doormaken om ons landje te verdedigen en een tijdje ervoor was ook de turnzaal van de landbouwafdeling klaargekomen om als nieuwe klas te fungeren. Over dat klasje valt ook nog een en ander te vertellen :

— Op de eerste plaats was het gelegen als een eiland in zee, een stukje moderne humaniora in het midden van een landbouwafdeling. In de landbouwafdeling was het zo dat iedereen zich bij het eerste fluitsignaal rustig ging opstellen in het rijtje. Bij ons was het zo dat iedereen al blij was dat iedereen zijn uiteindelijke plaats van bestemming bereikte, vandaar dat dit wel eens aanleiding gaf tot moeilijkheden en dat wij als barbaren werden aangezien. (De landbouwersbetoging in Brussel was er toen nog niet geweest).

— Op de tweede plaats maakten we het mee dat de pas geschilderde klas reeds na een paar dagen voorzien was van voetsporen op de achtermuur. Het was net alsof 2 personen tot op klein-mannetjeshoogte langs de muur naar boven

waren gelopen. Stel je de consternatie voor toen een zekere tekenleraar 3 dagen na de feiten de schoenzolen ging controleren en inderdaad, de tekening in de zool van één van de braafsten van de klas vertoonde opmerkelijk veel overeenkomst met de sporen op de muur, alleen bleek achteraf dat de schoenmaat niet dezelfde was.

— Het 2e en 3e jaar brengen weinig nieuws. Het is ergens een overgangsperiode tussen de tijd dat je de indruk hebt dat je nog klein zijt en de indruk krijgt dat je wel groot wordt. Voor de latinisten op het internaat werd dat gevoel reeds aangekweekt in het 3de jaar, want als ik het goed voor heb is of was dat het jaar dat « CAESAR » moest doorgemaakt worden en dan vonden ze het nodig om 's avonds een keertje op te staan en 's nachts een beetje door te blokken.

— Het 4de jaar is weer wat anders, want dan kom je in de hogere cyclus en dan hoor je inderdaad bij de groten. Ik geloof dat je inderdaad op dat ogenblik het gevoel krijgt van : « ik ben nu net zo groot als die of gene waar ik dat eerste jaar zo naar opkeek ». Ook is het op dat ogenblik zo dat je een bepaalde richting hebt gekozen en dat je voor het eerst gaat merken dat studeren een ernstige zaak is ; dat versterkt ongetwijfeld het gevoel dat je belangrijk wordt.

— De laatste 2 jaren wordt dat gevoel nog versterkt door het feit dat je kan genieten van een aantal privileges. Alles wordt er op dat ogenblik aan gedaan om een afhankelijk kind tot een onafhankelijke volwassene om te buigen. Het leven, ook binnen de muren van een college, wordt vrijer. Als oudere dien je als voorbeeld voor de jongsten en ook bewakers en leraars staan minder streng tegenover je. Het is pas achteraf dat je gaat begrijpen welke moeilijke positie de leraars hebben die in het 3de en 4de jaar van het collegeleven ergens die overgang moeten bewerkstelligen tussen het kind zijn en man worden. Dan pas ga je ook begrijpen dat de bewakers die de ganse periode moeten meemaken voor een nog moeilijker taak staan.

Slotbeshouwing

Mijn leraren-Nederlands zullen het misschien als enig positief punt beschouwen dat ik het niet heb vergeten dat aan het einde van elk schrijfwerk een slot hoort (opstellen en verhandelingen waren mijn sterkste punt niet), maar hier komt het dan : Hoewel het geheel misschien een beetje negatief overkomt, is het zo dat de opvoedende waarde van een college en in het bijzonder van een internaat niet mogen onderschat worden. Een kind leert er mens worden en leert er ook begrijpen dat niet alles van een leien dakje loopt. Daarom heb ik het geprobeerd om in dit artikel de gevoelens van het betreffende ogenblik weer te geven.
Ik dank de lezer of lezeres die dit stukje tot het einde doorgemaakt heeft en hoop, meer bepaald dan voor de lezer, dat er een stukje jeugd in teruggevonden werd.

Carlos Bouttelegier

MIJN SCHOOL

Toen de redactie mij vroeg een artikel voor Eertijds te schrijven realiseerde ik mij met verwondering dat mijn kollege periode nog maar 10 jaar verleden tijd is.

In mijn beleving situeer ik deze levensfase veel verder terug. Ik behoor niet tot het type dat gaarne vol heimwee praat over zijn ondeugende schoolse avonturen met die en die, in de klas van zus en zo. Het overheersende gevoel uit mijn schooltijd is onbehaaglijkheid, en de behoefte om mij wrokkig af te zetten overheerste, ook na het verlaten van het Klein Seminarie. Dat onbehaaglijke gevoel kon ik indertijd niet meedelen ; het was vaag, onbestemd, massaal en niet differentieerbaar. Zal iemand het mij kwalijk nemen dat ik daarover wil schrijven als ik het over mijn kollegetijd moet hebben ? De lezer weze wel gewaarschuwd :

ik betracht geen objektiviteit ; ik probeer heel subjektief, vanuit mijn gevoelens, weer te geven wat er in mij omgaat als ik aan mijn school terugdenk.

Als klinisch psycholoog kom ik beroepshalve in kontakt met psychiatrische patiënten en mensen met persoonlijkheids- en relatieproblemen. Bijna steeds is de kern-moeilijkheid van deze mensen gelegen op het vlak van de relatie met de anderen. Het voornaamste bij de hulpverlening is het kreëren van een échte relatie met de hulpvrager. Een relatie zal des te dieper, des te intenser zijn naarmate de twee polen eerlijker en échter tegenover elkaar staan, mekaar onvoorwaardelijk positief aanvaarden en zich beter in de ervaringen en de gevoelens van de andere kunnen inleven. Stoornissen of moeilijkheden houden met deze drie belangrijke elementen verband. De échtheid is in de relatie vaak het meest zoek : men verbergt gemakkelijk zijn eigenlijke gevoelens, men speelt een aangenomen rol, men laat zich zien en kennen in funktie van de normen en de verwachtingen van de andere. Het positief aanvaarden van de andere, de andere respekteren in zijn eigenheid, hem laten leven naar zijn eigen ervaringen, hem niet willen omvormen tot een kopie van zichzelf of tot een objekt dat maar aanvaard wordt voor zover het beantwoordt aan de eigen inzichten en normeringen, zijn strevingen, die voor zover ze überhaupt aanwezig zijn, in de praktische uitbouw van de verschillende relatievormen met de medemens zeer gemakkelijk aan de kant worden gezet. Ook het zich inleven in de gevoelens- en ervaringswereld van de andere lijkt voor velen slechts haalbaar wanneer de gevoelens en de ervaringen van de andere niet of nauwelijks afwijken van de eigen ervaringswereld. Dat de relatievorming, de kommunikatie, voor velen steeds problematischer wordt kan geïllustreerd worden door het steeds groeiend aantal voorzieningen om daar wat aan te doen (psychiatrische klinieken, centra voor geestes-hygiëne, tele-diensten etc.), en door het fabuleuze aantal kilo's pillen dat jaarlijks door de Belgische bevolking geslikt wordt. Maar wat heeft dat alles met mijn school te maken ?

Mijn school - en de andere scholen ook natuurlijk, maar ik heb maar ervaring met één school - heeft haar onderwijs- en vormingsopdracht maar erg eenzijdig uitgevoerd, waardoor haar pupillen maar zeer ten dele op de maatschappij werden voorbereid. Centraal stond : de Individuele Prestatie op het vlak van het Verwerven van Kennis. Door de volle klemtoon te leggen op de INDIVIDUELE pres-

tatie heeft mijn school mensen leren werken maar niet leren SAMEN-werken. De individuele kompetitiegeest werd tot in het onnozele gestimuleerd, en dat blijft doorwerken in alle facetten van het latere leven. Het volstaat om b.v. scholen, instellingen of bedrijven af te lopen om gekonfronteerd te worden met tal van moeilijkheden op het vlak van de onderlinge samenwerking tussen het personeel.

Door de klemtoon te leggen op het PRESTEREN en niet op het ZIJN, heeft men mensen afgeleverd die zichzelf hebben leren appreciëren in funktie van hun prestaties op zeer beperkte domeinen. Mensen die dan ook weer andere mensen beoordelen in funktie van een klein aantal prestaties. Mensen die zich in hopeloze verbazing afvragen hoe hun leven dan toch uiteindelijk zo onbevredigend is kunnen blijven. (Wie kent niet de maatschappelijk geslaagde figuur, die geen vrienden heeft maar relaties, en noch met vrouw noch met kinderen een zinvolle relatie heeft kunnen uitbouwen.) Eenzijdige opvoeding ook voor wat betreft de KENNIS. Wis- en natuurkunde, geschiedenis, aardrijkskunde etc. worden vereenvoudigd en omvormd om begrijpelijk te worden voor kinderen en adolescenten. Begrippen en inzichten uit de sociologie, de psychologie, de antropologie etc., wetenschappen gericht op het beter begrijpen van de mens in zijn relatie tot de medemens, bleven gewoon onaangeroerd. Hoog technisch-wetenschappelijke figuren met een kommunikatiekapaciteit van grillige jonge kinderen zijn daar ten dele het produkt van.

Niet daarvan echter kwam mijn onbehaaglijk gevoel op school. In die tijd besefte ik wel dat de leerstof niet aansloot bij mijn eigen interesse- en ervaringswereld, maar ik dacht toen nog dat zoiets alleen maar als een grove tekortkoming van mezelf kon aangezien worden. Erger vond ik het gesteld met de relatie leraar-leerling. Of beter, het ontbreken van een échte relatie tussen die twee. Echtheid, openheid, eerlijkheid was gewoon, voor alle twee, uitgesloten. Beiden zaten in hun welbepaalde rol, en als je daar uit wou vielen er (figuurlijke) klappen. Het respekt voor de ander, hem aanvaarden als een eigen persoon met eigen gevoelens en ervaringen, en hem het recht gunnen daarnaar te leven, was onmogelijk. De leraar kon en/of mocht en/of wilde zichzelf als persoon niet openstellen, waardoor hij alleen maar kon terugvallen op Zijn Gezag, en dus door zijn pubers als een te pesten of te mijden figuur werd aangezien. Het was trouwens zijn taak om de leerling in welbepaalde, vastomlijnde gedragsregels te laten passen, ondanks eigenheid, en er werden nog punten op gegeven ook, zodat iedereen de stand van zaken kon bijhouden. Zich inleven in de gevoelens en de ervaringswereld van de andere kunnen we gewoon onbesproken laten. Het erge is dat heel wat mensen in volle ontwikkelingsperiode, met dat soort relatievorming werden gekonfronteerd, het in zich opnamen, het toepasten en het op hun beurt weer doorgaven. In hun gezin, op hun werk, tot in hun club of café toe kennen zij de absolute waarheid voor iedereen, en delen zij de mensen op in goed of slecht naarmate deze zich al dan niet aan hun denken en handelen konformeren. Of erger nog misschien : zij hebben leren zwijgen voor diegene die zich als De Autoriteit opwerpt.

Mijn oordeel is te streng. Door de beschrijving van Het Systeem zoals ik nu denk dat het toen op mij afkwam, door mijn ervaring van de Algemene Toon van mijn schoolse opvoeding, doe ik onrecht aan diegenen, die het Systeem ook moeilijk konden verdragen en het een menselijker gezicht gaven of er zich tegen verzetten. Ook wil ik niet de indruk wekken het Klein Seminarie met alle zonden van Israël te willen belasten ; op gelijk welke andere school zou mij - vrees ik - het-

zelfde ten deel zijn gevallen. Ik hoop alleen zo heel intens dat kinderen en jonge mensen vandaag de dag anders opgevoed en begeleid worden. In onze keiharde maatschappij staan angst en eenzaamheid bovenaan. Door zijn prestaties, waardoor het individu al te eenzijdig werd (wordt ?) opgeleid, dreigt het even inwisselbaar en vervangbaar te worden als zijn produkt. En uiteindelijk zoekt de mens niets anders dan andere mensen, échte kommunikatie, vriendschap, liefde, en ervaart hij daarbij dat hij eigenlijk alleen maar daardoor zichzelf ontplooit, groeit, en gelukkiger wordt.

Moet de school zich stilaan niet méér op het meest essentiële gaan richten ? Ik zie twee mogelijkheden : ofwel leert de school haar kinderen ook omgaan met mekaar, samenwerken, kontakt leggen, samen-leven, ruzie maken, overleggen en uitpraten, gevoelens beleven en uitdrukken, maskers afzetten, zichzelf openstellen, tegenslagen relativeren, opkomen voor zichzelf etc. etc. etc., ofwel boert de school gewoon door op het individuele, eng-technisch-wetenschappelijke, prestatiegerichte veld, maar dan raad ik haar aan, bij de uitreiking van de diploma's ook een brochure mee te geven met de namen en adressen van de neuropsychiaters, de psychoterapeuten, de sexuologen, de bureau's voor levens- en gezinsmoeilijkheden, de tele-diensten, de centra voor geestelijke gezondheidszorg, de AA-bonden, de ontwenningscentra, de tele-onthaal-diensten (Levensmoeilijkheden-Eenzaamheid-Moedeloosheid-Wanhoop - mét mogelijkheid tot telefonisch gesprek) etc. etc. etc.

Frank Dierickx

Ons 11 novemberfeest !

Op vrijdag 11 november 1977 worden de volgende uitgangsjaren uitgenodigd.

1921 - 22 - 23 - 24 - 25 - 26 - 27
1941 - 42 - 43 - 44 - 45
1952
1956 - 57 - 58 - 59 - 60
1967
1972

SCHRIJF DE DATUM VAN HET ONTMOETINGSFEEST VOOR UW KLASGROEP ONMIDDELLIJK IN OP UW AGENDA EN ZORG ER VOOR DAT U TALRIJK AANWEZIG BENT.

IEDEREEN VERWACHT OOK U !

OP ZOEK NAAR EEN NIEUW HUMANISME

In 1971 ontving de Joods-Franse wijsgeer Emmanuel Levinas de internationale Albert Schweitzer-prijs voor zijn verdiensten op het domein van de cultuurfilosofie. In 1975 werd hem het eredoktoraat in de theologie aan de Rijksuniversiteit te Leiden verleend en vorig jaar werd hij ter gelegenheid van het vijfhonderdvijftig jarig bestaan van de Leuvense universiteit tot eredoctor gepromoveerd.

Vanwaar deze publieke aandacht voor deze in de omgang zeer bescheiden man, geboren uit joodse ouders in Litauen (1906), opgevoed in de sfeer van het Hebreeuwse geloof en de grote Russische literatuur, uitgeweken naar Frankrijk om er filosofie te studeren. Tijdens de tweede wereldoorlog waarin zijn familie nagenoeg uitgemoord werd, werd hij gevangen gezet. Na de bevrijding vestigde hij zich te Parijs waar hij sinds 1967 tot Professor in de Filosofie benoemd werd en naam verwierf als scherp criticus van de Westerse wijsbegeerte en profeet van een nieuw en bijbels geïnspireerd humanisme.

De boeken van Levinas zijn moeilijk te lezen omdat zij geschreven zijn in dialoog met de grote Westerse wijsgeren. Er wordt voortdurend verwezen naar mensen als Plato, Descartes, Kant, Hegel, Husserl en Heidegger. Het gevaar is dan ook groot dat de boodschap van Levinas' filosofie opgesloten blijft in de enge kring van de universiteit en de academische wereld. Gelukkig komt daar nu kentering in en probeert men vooral in het Nederlandse taalgebied zijn filosofie te ontsluiten voor een breder publiek. In deze poging zou ik ook mijn bescheiden bijdrage over Levinas willen situeren.

Het humanisme van het Zelf

Elke cultuur wordt gedragen door een filosofie, een visie op de mens, de wereld en op God. De filosofische basis van de Westerse cultuur is ontstaan in Athene.

Daar ontstond het ideaal van de redelijkheid en de harmonie. Tegenover het mythische denken dat de kosmos ervaart als een geheimzinnige kracht, stelt de Griek de wereld voor als een geordend geheel dat hij door zijn rede kan begrijpen en waarin hij door zijn arbeid kan ingrijpen. De ontwikkeling van de wetenschap die vooral sinds de Renaissance begon, was een verdere faze in de voltooiing van het Griekse ideaal van de redelijkheid. Binnen dit perspectief van kennis en beheersing van de kosmos waarin alle dingen, God incluis, hun plaats toebedeeld kregen ontwikkelde zich ook het kristendom en de theologie.

Voor Levinas stortte dit wereldbeeld van de Westerse mens voorgoed ineen tijdens de tweede Wereldoorlog. Wat betekent immers een ideaal van redelijkheid dat tot dergelijke waanzinnige moordpartijen leidt ? Het geweld van de oorlog, de uitroeiing van de medemens, de haat voor de joden is geen toevallig bijprodukt van de Westerse cultuur. Het was voor Levinas een teken dat er in het wereldbeeld van de Westerse mens iets verkeerds zat, iets dat wellicht precies in het jodendom dat men probeerde uit te roeien, aanwezig was. De oorlogservaring heeft diep nagewerkt op Levinas als jood en als filosoof. Hij komt tot het inzicht dat het totalitaire geweld van de oorlog inderdaad een voedingsbodem kreeg in een groot deel van de Westerse filosofie : « Het gelaat van het zijn dat zich toont in de oorlog wordt vastgelegd in het concept van de totaliteit dat de Westerse filosofie beheerst »(1).

(1) Levinas, Totalité et Infini, Den Haag, 1965 (2e druk), p. X.

Levinas legt een duidelijk verband tussen het geweld van de oorlog en de Westerse filosofie. Beide zijn beheerst door de idee van totaliteit. Daarmee bedoelt Levinas dat beide de menselijke persoon ondergeschikt maken aan een of ander systeem, dat zij de mens behandelen als een deel van een geheel. In de filosofie wordt een wereldbeeld ontworpen waarin alles zijn rol en zijn plaats krijgt. Wie niet past binnen dit geheel, heeft geen rechten meer en zal op een of andere wijze dienen uitgeschakeld te worden. Het geweld is de vernietiging van dat deeltje dat niet past in de totaliteit die men vooropgesteld heeft. De mens zelf is niet verantwoordelijk voor deze gang van zaken want alles wordt bewogen door het geheel (dat de naam krijgt van kosmos, of de geschiedenis, of de materie, of de structuren). Volgens Levinas hangt het geweld van de oorlog ten nauwste samen met een filosofie die de mens in zijn absolute persoonlijke waarde miskent en aan de totaliteit de voorrang geeft op de menselijke persoon. Dat is het drama van de Westerse wijsbegeerte.

De aanklacht van Levinas dat de Westerse filosofie een voedingsbodem is voor geweld, klinkt toch wel uitdagend en schijnbaar onrechtvaardig voor wie enigszins vertrouwd is met de pogingen van vele wijsgeren om een redelijke maatschappij en wereldorde uit te bouwen. Levinas zal deze pogingen niet miskennen maar met zijn kritiek wil hij aantonen dat de Westerse filosofie daar niet in slaagt en dus niet in staat is het geweld te bezweren. Voor de Griek bijvoorbeeld was de leuze « Ken Uzelf » het begin van de wijsheid. Dit houdt op het eerste gezicht ongetwijfeld een aansporing in van bescheidenheid maar bij nadere analyse legt zij de grondslag voor het totaliteitsdenken. Wanneer Socrates de zelfkennis aanprijst, dan bedoelt hij meteen dat we in onszelf de ideeën die de werkelijkheid gestalte geven, zullen terugvinden. In onszelf vinden we het ideale beeld van de kosmos terug, van de samenhang en de harmonie tussen alles. De totaliteit die we vooropstellen om de werkelijkheid te begrijpen en te beheersen ontdekken we in onszelf door de herinnering « Wanneer 'Ken Uzelf' het fundamentele voorschrift is geworden van de hele Westerse wijsbegeerte, komt dat omdat uiteindelijk het Westen het heelal vindt in zichzelf », schrijft Levinas (2). In de medemens, in de wereld en in God ontdekken wij een stuk van onszelf. Alles wordt gemeten en bekeken vanuit een denkhorizon die ontspringt in de eigen ziel.

Het totaliteitsdenken dat de Westerse filosofie kenmerkt is in zijn oorsprong humanistisch. Dit lijkt paradoxaal omdat we vastgesteld hadden dat het totaliteitsdenken een voedingsbodem is voor het geweld van de oorlog en een aanslag op de absolute waardigheid van de mens veroorzaakt. Bij nader inzien verdwijnt de tegenstelling. Het humanisme waar het hier omgaat is een humanisme van het zelf, waar de zelfontplooiing of de vrijheid van het ik de krachtbron is. De totaliteit is de steeds verder uitdeinende kring rond de zelfbevestiging van de mens, de poging om het heelal zodanig te ordenen dat ze vanuit het menselijk zelfbewustzijn begrijpbaar en beheersbaar wordt. Een duidelijk voorbeeld van het soort humanisme dat het Westerse totaliteitsdenken onderspant is de Franse wijsgeer Descartes met zijn beroemde uitspraak : je pense, donc je suis. Descartes is een van de grondleggers van de moderne tijd en leefde in een periode van crisis en cultuurverandering zoals ook wij deze hedentendage kennen. Na aan alles getwijfeld te hebben, kwam hij tot de conclusie dat iemand die twijfelt toch biljft denken. Hoe ik ook twijfel, zo meende hij, ik blijf denken en derhalve kan ik mijn bestaan als denkend mens niet ontkennen. Op deze rotsvaste zekerheid van het zelfbewustzijn probeerde hij verder de idee van God af te leiden en onze

(2) Levinas. Difficile liberté, Parijs, 1963, p. 22.

kennis van de werkelijkheid te funderen. Descartes had meer dan de Grieken, het wereldbeeld van zijn tijd willen steunen op een humanisme van het Zelf.

De idee van totaliteit en van humanistische zelfontplooiing hebben dezelfde wortel : het streven van de mens om zichzelf in de wereld en in de medemens gestalte te geven, de drang om zijn invloed en macht uit te breiden via het denken en via de arbeid. Ken Uzelf betekent terzelfdertijd eigen u het heelal toe, wees de ziel van al wat leeft.

Vooral sinds de moderne tijd ontwaakte het vooruitgangsgeloof, het visioen dat de mens dank zij wetenschap en techniek bij machte is het heelal te kennen en dienstbaar te maken aan zijn ambities. Dit vooruitgangsgeloof heeft bergen verzet en het aanschijn van de wereld veranderd. Maar wat bedoeld was om de meest grandioze realisatie van de menselijke vrijheid en zelfontplooiing te worden, vertoont barsten en scheuren. Het systeem is kwetsbaar. De opgebouwde wereldorde wordt gecontesteerd. Het humanisme dat aan het Westerse veroveringsprojekt ten gronde lag wordt in twijfel getrokken. Het feit van zich niet langer te herkennen in de werkelijkheid, brengt de Westerse mens in de war en maakt hem stuurloos. Marx en Freud toonden elk op hun manier aan hoe broos het menselijk zelfbewustzijn is. hoe het niet meer is dan een produkt van maatschappelijke structuren of de speelbal van onbewuste drijfveren. De tolaliteit die de mens ontwerpt om zichzelf te worden. dreigt zijn vrijheid te verstikken. Meegesleept door haar eigen produkt, verliest de menselijke vrijheid haar initiatief.Structuren veranderen kan hieraan weinig verhelpen indien dit niet gepaard gaat met een kritiek op de kracht van waaruit de structuren gegroeid zijn, een kritiek op de oorsprong van het Westerse totaliteitsdenken : het humanisme van het zelf. Zolang de kritiek niet doordringt tot dit punt zal structuurverandering zich beperken tot een machtsverschuiving zonder ooit de machtswil van de mens, de drang naar steeds verdere zelfontplooiing, te raken.

Het humanisme van de Ander

De titel van het belangrijkste werk van Levinas heet « Totalité et Infini » en verscheen in 1961. Alle critici erkenden dat Levinas met dit werk op een heel originele wijze de betekenis van de idee van het oneindige heeft toegelicht. Waar de totaliteit de horizon is van het zelf, is het oneindige hetgeen zich niet laat opslorpen in deze kring, hetgeen verder reikt dan de horizon van het zelf. Het oneindige komt van buiten de kring en slaat een bres in de totaliteit die de mens organiseert. Het oneindige kan men niet begrijpen of bewijzen, want wij kunnen alleen begrijpen en bewijzen wat binnen onze denkhorizon valt. Indien het oneindige zich niet laat grijpen door ons bewustzijn, en wij er dan toch op een of andere manier weet van hebben (anders zouden we er niet kunnen over spreken), dan kan het oneindige blijkbaar alleen raken doorheen de twijfel aan onszelf en onze zekerheden. Zonder deze twijfel denken wij 't oneindige in het verlengde van onszelf en verwordt het tot een projektie van onszelf. God, het oneindige bij uitstek, is dan verworden tot ideaalbeeld van de mens, een sublimatie van het menselijk ego.

Voor Descartes was de twijfel slechts een weg om tot zekerheid te komen. Levinas stelt de vraag : hoe komt het dat de mens aan zichzelf gaat twijfelen ? Wat veroorzaakt die fundamentele onrust waardoor de steeds weer opgebouwde zekerheden barsten gaan vertonen ? Het zou dwaas zijn te menen dat die twijfel uit onszelf voortkomt. Het zelf is een kracht die vooruitgaat. De twijfel die nooit

helemaal uit het menselijk bestaan kan geweerd worden vindt volgens Levinas zijn oorsprong in het feit dat we steeds weer geconfronteerd worden met een instantie die ons op absolute wijze ontsnapt, een kracht die we nooit helemaal in onze macht kunnen krijgen. Wat ons ontsnapt is uiteindelijk niet de kracht van de natuur - want deze dreiging kunnen we geleidelijk overwinnen. Wat ons radikaal ontsnapt is het Onzichtbare, het Oneindige dat zich niet laat inpassen in de menselijke totaliteit.

Het Oneindige ervaren kan slechts betekenen dat de menselijke vrijheid en zelfzekerheid onder kritiek wordt gebracht, twijfelt aan zichzelf. Dit is voor Levinas geen abstract gebeuren dat zich afspeelt in de diepste zieleroersels. De kritiek van mijn zekerheid en vrijheid gebeurt heel concreet wanneer ik geconfronteerd word met het kwetsbare gelaat van de medemens. De twijfel waarover Levinas het heeft is geen theoretische twijfel die eventueel door diep nadenken kan opgelost worden. Dat was de twijfel van Descartes. De twijfel die ons bewustzijn onderste boven keert gebeurt alleen wanneer we aangesproken worden door de kracht van het menselijk gelaat. De idee van het Oneindige valt samen met het verschijnen van de medemens als de Ander, diegene die niet mijns gelijk is - een ander zelf - maar diegene die mij te boven gaat.

Welke kracht straalt vanuit het menselijk gelaat zodat het zich niet laat inpassen in een of ander systeem, zodat het uiteindelijk ontsnapt aan mijn zingeving, zodat de Ander altijd meer is dan de idee die ik mij van hem vorm of die de wetenschappen mij geven ?(3) Deze kracht is niets anders dan de kwetsbaarheid zelf van het menselijk gelaat. Precies in de mate dat een mens kwetsbaar is en weerloos, gaat er een appel van hem uit : een onmiddellijke oproep. We hoeven daarbij niet te redeneren. Het raakt ons direkt. We kunnen er niet aan voorbijgaan zonder het gevoel te hebben dat we een daad stellen die niet te verrechtvaardigen is. De mens in nood stelt ons voor een ethisch imperatief. Vanuit zijn nood treft ons dit appel als een bevel. Dit betekent dat we geen vrije keuze meer hebben. We zijn wel vrij om te weigeren op het appel in te gaan. Maar dit zou dan ook betekenen dat op onze daad het verdict rust van een onrechtvaardige daad. We bepalen uiteindelijk zelf niet de zin van onze daad, al blijven we vrij deze of gene daad te stellen. De zin en betekenis van onze daad wordt bepaald door het etisch appel van de Ander.

De weerloosheid van het gelaat van de Ander is niet een ontroerende zwakheid die mijn medelijden moet opwekken, want dan zou de Ander in zijn armoede onderworpen zijn aan mijn good-will. Ik blijf dan zelf de zin van mijn handelen bepalen. De Ander zou zijn onafhankelijkheid en exterioriteit verloren hebben. Het gelaat is geen opwekking tot medelijden maar in zijn machteloze armoede komt het me tegemoet als een **gebod**, een eis tot rechtvaardigheid. In de ogen zonder verdediging wordt mij het « Ge zult niet doden » voorgehouden, de machteloosheid zelf is een bevel tot hulpverlening.

Het gelaat stelt ons voor een tegenstelling : het reveleert ons terzelfdertijd de machteloosheid en het meesterschap van de Ander. De nederigheid verbindt er zich met het verhevene.(4) Slechts op deze wijze kan het absolute en het onaf-

(3) De nu volgende passage is overgenomen uit mijn boek Emmanuel Levinas, Brugge 1976, p. 35-37.

(4) Totalité et Infini, p. 229 : « Autrui en tant qu'autrui se situe dans une dimension de la hauteur et de l'abaissement — glorieux abaissement ; il a la face du pauvre, de l'étranger, de la veuve et de l'orphelin et, à la fois, du maître appelé à investir et à justifier ma liberté ».

hankelijke zich manifesteren. Zonder het machteloze en het nederige zou de zelfrevelatie van de Ander iets « onweerstaanbaars » zijn : een fysische of psychische overmacht, een geweldpleging. Het kan paradoxaal klinken, maar de overmacht van de Ander zou het absolute van zijn aanspraak vernietigen. Het zou het verlies van zijn onafhankelijkheid en exterioriteit betekenen, want met deze machtige Ander kan ik in conflict treden en door dit conflict wordt de positie van de Ander afhankelijk van mijn kracht. Zelfs al blijkt het dat de Ander sterker is dan ikzelf, dan is zijn macht afhankelijk van mijn voorlopige zwakheid. In ieder geval erken ik de Ander niet in zijn absolute aanspraken en in zijn exterioriteit. Ik erken hem enkel in zijn machtspositie ten opzichte van mijzelf. Het geweld en de overmacht zijn evenals het medelijden geen metafysische categorieën, die onze relatie met de Ander uitdrukken.

Het geweldloos en ethisch verzet van het gelaat grijpt veel dieper in op mijn vrijheid dan de machtspositie van de sterkste. De macht van de sterkste is wel in staat mijn vrijheid te beperken, gedeeltelijk aan banden te leggen, of zelfs uit te schakelen. Hij is echter niet in staat mijn vrijheid in vraag te stellen en als het ware uit het zadel te lichten. Wanneer ik echter het appel van de machteloze Ander erken, dan ben ik daarentegen gegrepen in de kern zelf van mijn vrijheid, van mijn spontane zelfontplooiing. De Ander legt beslag op de zin van mijn vrijheid, zodanig zelfs dat ik tegenover dit appel van de Ander mijn spontane zelfontplooiing als willekeur ga aanvoelen.

Er wordt een halt toegeroepen aan mijn spontaneïteit, die zichzelf beleeft als een « vreugdevolle kracht die zijn gang gaat » (Victor Hugo). De vanzelfsprekendheid van mijn vrijheid wordt in vraag gesteld, onder kritiek gebracht. Geconfronteerd met de nood en de weerloosheid van de Ander, voel ik mij als een beschuldigde, iemand die ten onrechte geniet van zijn bezit, zijn rijkdom, zijn rechten en zekerheden. De ervaring van de Ander kan niet losgemaakt worden van de ervaring van de eigen onrechtvaardigheid, van de schuld. Deze schuld is echter geen mislukking en leidt niet tot de bekende frustratiegevoelens. Mislukking en frustratie komen voort uit het feit dat ik niet slaag in de realisatie van mijn plannen en ambities, geen succes heb, gedwarsboomd ben in mijn zelfontplooiing. Ik lijd onder de beperking en eindigheid van mijn vrijheid, maar nergens wordt de vrijheid zelf in vraag gesteld. De schuldervaring waarover Levinas het heeft vindt echter zijn oorsprong in de ervaring dat mijn vrijheid uit zichzelf willekeur is en in zichzelf geen absolute betekenis kan vinden. De authentieke schuldervaring — de radikale twijfel aan eigen gerechtigheid — mondt uit in het verlangen naar de Ander als de zingever van mijn bestaan.

Levinas heeft mooie en diepzinnige dingen geschreven over dit verlangen naar de Ander. Net zoals hij schuld en mislukking van elkaar onderscheidt, maakt hij ook een onderscheid tussen verlangen en behoefte. Behoefte is gericht op zelfontplooiing en heeft nood aan de medemens in funktie daarvan. De Ander is belangrijk in de mate hij mijn behoefte kan bevredigen. Het verlangen is echter « branden door een ander vuur dan de behoefte dat door de voldoening uitdooft ».

Het verlangen is een honger zonder einde, een beweging die zich in de inzet en de verantwoordelijkheid voor de Ander concretiseert : hoe meer men zich immers inzet voor de Ander hoe groter het appel tot verantwoordelijkheid en de verplichting daaraan te beantwoorden ons doordringt en het zwaartepunt van ons bestaan verlegt van onszelf naar de Ander. Het bewustzijn wordt aan zijn centrum onttrokken en onderworpen aan de Ander. Daardoor echter krijgt onze

vrijheidsbeleving een radikaal nieuwe betekenis, wordt zij bekleed met een opdracht die het leven richting en inhoud kan geven. In plaats van spontane willekeur te zijn wordt mijn vrijheid getransformeerd tot verantwoordelijk engagement.

Door mij als ethisch imperatief tegemoet te treden stelt het gelaat mij voor een radikale keuze. Ofwel weiger ik in te gaan op het appel van de Ander en blijft mijn vrijheid gevangen in allerlei subtiele of minder subtiele vormen van willekeur, of geweld. Ofwel ga ik in op de roep van de Ander en riskeer ik mij op de weg van de verantwoordelijkheid, die zonder einde is want de eis tot rechtvaardigheid is nooit uitgeput. Pas door deze laatste daad wordt echter mijn handelen en denken echt redelijk d.w.z. verantwoord.

Het oneindige openbaart zich slechts aan ons in de mate wij op een onvervangbare manier verantwoordelijk worden gesteld voor het wel en wee van de medemens. Het aangesproken worden door het gelaat van de medemens - wat de twijfel aan eigen zekerheid veroorzaakt - is het uitgangspunt van de nieuwe radikale filosofie die Levinas ons voorstelt : « Indien de essentie van de filosofie erin bestaat achter alle zekerheid heen tot bij het principe te komen, indien zij leeft van kritiek, dan zou het gelaat van de Ander het begin zijn van de filosofie »(5). Levinas komt er voor uit dat deze vernieuwing van de filosofie geboren is uit een herbronning aan de joods-bijbelse inspiratie. Hijzelf maakt weliswaar een strict onderscheid tussen zijn filosofische werken en zijn exegetische geschriften over de bijbel en de Talmoed, maar dit belet niet dat de stem van de profeten doorzindert in heel zijn werk. Meer dan een ander is hij erin geslaagd aan te tonen hoe het bijbels ethos een ander model van redelijkheid voorhoudt dan het Griekse. De Westerse wijsbegeerte heeft zich vooral aan het Griekse ideaal geïnspireerd en heeft die andere bron van onze kultuur - het joodse geloof - nooit tot een autonome, volwaardige filosofie laten ontwikkelen maar veeleer laten verschralen tot mooie verhalen, vrome aansporingen en morele gedragscodes. Het kenmerk van het joodse ethos is een humanisme dat zijn zwaartepunt verlegt van de zelfontplooiing naar de verantwoordelijkheid voor de Ander. Volgens Levinas is de fundamentele boodschap van het jodendom erin gelegen « de zin van alle ervaring te betrekken op de ethische relatie tussen de mensen - beroep te doen op de persoonlijke verantwoordelijkheid van de mens waarin hij zich uitverkoren en onvervangbaar weet, om een menselijke gemeenschap te stichten waar de mensen zich als mensen gedragen. Deze realisatie van de rechtvaardige gemeenschap is ipso facto verheffing van de mens tot gemeenschap met God »(6).

Luk Bouckaert

(5) Levinas, En découvrant l'existence avec Husserl et Heidegger, Parijs, 1967, p. 178.

(6) Levinas, Difficile Liberté (Essais sur le judaïsme), Parijs, 1963, p. 187.

SI MOESTEN ENE PELGRIMAGIE GAEN DOEN...

... « UT REVELENTUR EX MULTIS CORDIBUS COGITATIONES » (Luc. II,35)

POESIS 1926-1927 TREKT OP BEDEVAART NAAR O.L.Vr. VAN HALLE (*)
(Op 29 en 30 juli 1927)

Relaas zoals het, onmiddellijk na de « feiten », geschreven werd door een die meeging. Geen herinneringen dus in later dagen nagepend, doch heet van de naald opgetekend.

Een waarheidsgetrouw tijdsdokument, geen fantasie, geen opsmukkende woorden, - res, non verba - ziedaar de waarde van dit uiteraard bont relaas. De jongere lezers gelieven zich in te spannen om even 50 jaren in het verleden te duiken. Zo moet het immers als je een brok « geschiedenis » lezen en begrijpen wil.

I

Nu is het woord aan de schrijver, onze klasmakker Rafaël Vandeghinste :

Ik vertrok van huis de vrijdagnamiddag, in de milde zonneschijn, met de lach der gelukzaligen op het versgeschoren gelaat. En met het bruinpapieren pakje waarin verversingen en verfrissingen allerhande, voor de uit- en de inwendige mens geborgen waren.

De stoomtram voerde mij gewillig, maar te traag volgens mijn verlangen, naar het Kortrijkse station.

Bij het uitstappen aldaar vond ik fietsen en klasmakkers voor het Hotel du Nord, plaats van bijeenkomst. Uit andere richtingen daagden andere makkers op. Handdrukken, woorden en genoeglijke glimlachjes werden gewisseld. Gezapig lagen wij in de rieten zetels van het terras, met voor ons een borrelend glas grenadine met het uitnodigend stropijpje. Door Jan Ghekiere werd een foto gemaakt. Een elftal makkers per fiets kwam net te laat aangebold. Maar van de heerlijke verfrissende drank, konden zij mee genieten.

Schone dingen duren niet lang, de fietsers reden naar Avelgem en de anderen verwittigde het stationsuurwerk dat de trein hen weldra zou opnemen om ze in snelle(?) vaart naar Avelgem te stomen. Het vreugdezaad kiemde reeds en dat maakte ons luidruchtig. Joris Vandoorne was wel de ergste. In ons treincoupé zat ook Leo Pieters, leraar (of geweest ?) van het Klein Seminarie. Hij genoot mee en voelde ook deernis misschien, omdat zijn tijd voorbij was.

Te Avelgem werden wij met open armen en lachende ogen door klasmakker Jozef Matthijs ontvangen. Zijn ziek zijn werd voor een dag vergeten, om onzentwil. « Hij loech om ons geen zeer te doen », zoals hij bij Alice Nahon gelezen had.

De stationsstraat was nog langer dan onze verlangens, maar toch waren we weldra bij de koekebroodgoede ouders van Jozef. Ontlast van onze reiszakken en pakjes, stoven we als jonge veulens naar het grasplein, in de schaduw van een

---

(*) Deze tekst werd enkel wat aan het huidig taalgebruik (spelling enz.) aangepast. Waar het kon, werd wegens plaatsgebrek, wat gesnoeid.

kerselaar die « zijn trouwgewaad allang had afgelegd », en nu vol rijpe vruchten stond. Ook de fietsers kwamen aangerold en de plantaardige mens werd voorlopig met Avelgems bier gepaaid. Wij hadden plezier, bij hele monsvollen. Jammer, - elk muntstuk heeft twee zijden, - dat vier monden ontbraken, om mee te lachen.

Toen werd ook een eerste onvolledige voetwassing gehouden. Onvolledig betekent hier niet dat de voeten niet volledig gewassen werden, doch dat niet ieder aan de voetwassing meedeed. Ondertussen werd binnenshuis gewerkt en gezweet, om ons aller stoffelijke mens geheel te kunnen voldoen. In de kelderkoele eetzaal werden wij ter tafel genodigd ; eerst werd door achtentwintig monden gebeden, doch daarna vooral « gebeten » en gelikkebaard om de louter « goedigheid » van de opgebrachte spijzen. Te vroeg moesten we van tafel weg ; wij dankten, onbeholpen, doch welgemeend Jozefs moeder, de volmaakte gastvrouw, om al haar moeite en zorgen. Wij beloofden haar stellig de énige beloning die zij vroeg : een Weesgegroetje bij O.L.Vr. van Halle.

De reiszakken en pakjes werden weer opgenomen en ieder maakte « gereedschepe » voor de verdere tocht. Godfried Jaecques, die goede ziel, verlostte er een paar van hun zware valies. Hij zou met volgeladen fiets optrekken tot aan en in Avelgems mooie nieuwe kerk.

In de ruime stilte zongen wij het « Veni Creator » en « Liefde gaf U... ». Dit was dan de echte inzet van onze bedevaart, een verwittiging tevens - want dat vergeet zo gemakkelijk -, dat wij naar Halle gingen, op pelgrimstocht !

Bij het verlaten van de kerk, schaarden wij ons in groep voor het portaal, en Jozef die ons nog een eind weegs zou vergezellen, trok twee « instantanés »... op een en dezelfde film. De Ontroering ? « Mit dem Knüpfel in der Hand », togen wij dan Hallewaarts.

II

Onze geestdrift kende geen grenzen. Onderweg moest Jozef aan Michiel Hardeman biechten « ex corde cogitationes », daar hij, helaas niet mee naar Halle mocht. Daar ontmoetten wij ook nog een goede bekende uit het Seminarie, Cyriel Vergracht die zo heerlijk zingen kon. Wij knijsden om een lied, daar midden in de Vlaamse natuur. Het lukte niet ! Zelf zingend stapten wij dan door Waarmaarde, juist toen de klok de mens naar het Lof riep. Het was nabij het zevende uur. « O Schelde ! O machtige, prachtige vloed ! Wees gegroet ! » Daar lag voor ons de Schelde van Vlaanderen, wat breder dan onze Leie, doch even rustig, in die zomervooravond. De zon lachte ons toe van uit de liefelijke plooien van het water. En een late wegscherende vogel riep ons « goe reis » toe.

Wij volgden lang de kruidige oever, lieten Kerkhove links liggen en striemden maar verder tot Berchem waar we over een grote brug op de weg naar Ronse konden. Op dit punt zou Jozef terugkeren ; eerst nog een foto ! Een paar schapen graasden op de oever, we wilden ze in ons midden hebben, doch zij wilden van geen liefde weten ! Dan maar zonder schaapjes. Weer een afscheid en dat doe zeer... Jozef keek ons achterna, hij kon niet anders.

We klommen de brug op en over, als echte pelgrims uitgerust ; wij zwaaiden Jozef een laatste maal vaarwel. We zagen wel een lach op zijn gelaat, doch erg gelukkig kan hij niet geweest zijn.

III

Wij marcheerden te vlug om te kunnen volhouden en te geestdriftig om af te koelen, op naar Kwaremont. Wie een pelgrimsstaf had, gebruikte hem, wie er geen had, keek uit naar een « bosschage » die op zij van de weg in 't zicht kwam.

Plaats van samenkomst voor de start van de bedevaart : het « Hotel du Nord » te Kortrijk.

Enkel vermoeide bedevaarders op de weg Ath - Enghien.
V.l.n.r. : Dries Kindt (†), Godfried Depla, Achiel Vansteelandt, Berten Deschieter(†), Jozef Lievens, Michiel Hardeman, Jozef Verhelst, Raf. Vandeghinste en Thuur Dedier.

De struiken werden aangevallen met messen en vuisten en schoten heel wat van hun takken erbij in. Een knuppel had ik nu ook, mits een bloedduim ! Doch daarom zal Kwaremont mij niet in het geheugen blijven. Wel om het énig-mooie uitzicht waarvan ik bij de ondergaande zon mocht genieten. Het was de eerste keer in mijn leven ; nu 't was ook voor de eerste maal dat ik naar Halle ging.

Wij waren intussen in verscheidene groepjes uiteen geraakt, een zou op zoek gaan naar melk, niet zozeer uit nood, doch uit louter lust om te gaan « schooien ».

We trokken binnen in een lands huisje, half herberg, half boerderij. Melk was er niet te krijgen en we dronken globe. Leutig en gelaafd daalden we nu de hoogte af en we kwamen geleidelijk weer in een groep bijeen. Op het laatste deel van de helling leek het weldra een koers.

Onmerkbaar was de avond komen aanwaaien en met hem de aangename koelte en de aandoenlijke schemering. Voor Ronse werd halt gehouden, om de fietslichten op te steken. Jeroom Desmedt had daar een dik kwartier voor van doen, zodat het half tien voorbij was, eer we in opmars geraakten.

Wij waren op bedevaart en bij het naderen der eerste huizen van Ronse, baden we de blijde mysteries. We baden voor onze afwezige makkers ; in het bijzonder voor Thure van Doorne die nu op de Uitkant te Wingene ons lag te volgen in zijn slapeloze uren van ziekzijn.

De mensen zaten nog buiten, af te koelen van de dagwarmte. Het moet een goede indruk op hen gemaakt hebben : die ingetogen-biddende bende, half belicht door enkele karburelantaarns, met hun tokkelende gaanstokken ritmerend op de straatstenen. Toen de rozenkrans ten einde was, hielden we halt op de Grote Markt en trokken binnen in het lokaal van de Voetbalclub, waar nog volle licht was.

IV

Het ging er daar aan toe, alsof een hele kompagnie soldaten een nieuw kwartier kwam betrekken. Valiezen en pakjes werden geopend en allerlei eetwaren kwamen te voorschijn : boterhammen, gebraden kippebilletjes, gerookte of gedrupte hesp, kaas, eieren, fruit... De herberg was waarlijk bezet ! Een drukte en een leven ongehoord, maar naarmate de honger gestild geraakte, luwde ook de luidruchtigheid.

Tegen elf uur vertrokken wij in de donkere nacht naar Elzele (Ellezelles). De meesten waren gekoeld, zonder te blazen. Het ging er verder leutig, doch kalmer aan toe. 't Was helledonker om ons heen ; een zeldzaam licht aan een bovenvenster, misschien waar kleine kinderen of zieken waren, bewees dat wij in een bewoonde wereld bleven. Wij stapten maar verder over de lange kemelrugde weg, door ruisende populieren omzoomd.

Bij het naderen van Vloesberg, - de wegwijzers door een nachtlamp geraadpleegd - hadden het ons diets gemaakt - kwamen wij in een dichtere groep bijeen en baden de droeve mysteries, voor het welzijn van geheel onze klas. Onze gebeden ruisten mee met het zwiepen van de kruinen der populieren en werden opgetild tot in de sterrenhemel. Wij bereikten Vloesberk en meteen het middernachtelijk uur. En « te middernacht wordt de zon herboren » dichtte Cyriel Verschaeve. Dan heb ik daaraan niet gedacht ! Avond- en morgengebed werden - tenminste en résumé - na elkaar gebeden. Zelfs hebben wij omstreeks die tijd het Magnificat gezongen, maar zijn blijven steken. Doch ik weet niet bij welk vers !

Ergens voorbij Vloesberg zouden we wat slapen en hoopten op « roggestuiken ». Tot tweemaal toe bleken vermeende « stuiken » knotwilgen te zijn. Een paar voorhoede-fietsers vonden eindelijk de zo begeerde « stuiken ». 't Was kwart over enen !

V

Niet iedereen was dadelijk aan de slaap toe. Hier en daar werd nog wat nagepraat, doch onmerkbaar overmande de vermoeienis de hele groep. Het was maar goed twee uur, toen enkelen al uit hun slaapplaats opdoken en de anderen wekten. Om vlug gans wakker te zijn stopten de meesten een verse pijp en 't was tijd om op te trekken. In het dorpje Ogy was nog geen levende ziel te bespeuren.

Lessen zou de volgende halte zijn, om er een mondje te eten. Jozef Lievens en Godfried Jaecques fietsen voorop om voor onderkomen te zorgen. Toen wij op de klaarverlichte markt aankwamen, kregen we een heel toneeltje te zien : onze voorposten stonden naast hun fiets omhoog te kijken, want boven hen, uit een verlicht herbergraam, leende een jonge dame in nachtgewaad het oor aan onze makkers. Hier viel er Frans te praten, wij waren in de « Walepays ! ». Er werd ons diets gemaakt « qu'on ne pouvait pas ouvrir durant la nuit..., qu'il fallait aller chez le bourgmèstre ! ». Wij geraakten intussen in gesprek met een marskramer die met zijn vrouw zijn kraam opzette. Die mensen spraken Vlaams en ze wezen ons naar het station waar wij wel een herberg open zouden vinden. Wij spoedden ons in die richting, vonden er licht en klaarte en Frans-Vlaamse opschriften : Lessines-Lessen. Bij een vuil cafeetje werd door onze kwartiermakers aangeklopt.

Er kwam seffens antwoord : ons zou opengedaan worden. 't Was half vier in de morgen, de 30ste juli 1927 om precies te zijn. Met z'n 28 trokken we binnen, aten en dronken, minder luidruchtig dan te Ronse. Godfried Develter waagde zich te veel aan de porto en werd « fraai geestig » ! Jules Spriet was er het slechtst aan toe : tussen Ellezelles en Lessen zijn voedselpakket verloren - een bruinpapieren pakje met een schoenveter toegebonden. Eieren, boterhammen, fruit, alles kwijt ! zijn medebroeders waren barmhartig !

Buiten ging intussen een heerlijke zomermorgen open. Er kwam ook een trein voor Halle. Laurent van Iseghem en Joris Devloo lieten zich naar Halle voeren. De zesentwintig anderen trokken weer de weg, nu naar Edingen op. Een vreselijk nieuws vertelde ons de wegwijzer : 17 km ! Wij hadden ons de vorige dag laten wijsmaken dat Lessen-Enghien maar 7 km ver was ! De fietsers wilden nu rijden en wij zouden te Edingen elkaar terugvinden.

VI

Wie die lijdensweg der 17 km kan vergeten, moet ongevoelig zijn. Naar Bois-de-Lessines, over ongekende wegen, langs eentonige steengroeven en onder de ongelooflijke hitte van die vroege morgenzon. Door de porto werd Godfried Develter moederziel alleen vooruitgedreven, met zwaaiende armen en lichtzwierige stap. Camiel Denys en een paar medemakkers werden ook het slenteren beu en brachten wat leven in de groep. Achiel van Steelandt en Jozef Lievens wilden eveneens sneller vooruit, zodat de groep dreigde uiteen te vallen.

Eindelijk bereikten wij de eentonige en eenzame weg Ath-Enghien. Wij zagen er enkel een boeresjees en een auto die zeker naar Enghien-marktdag reden. Opeens bleken allen te beseffen dat klagen en stenen ons enkel kon vermoeien.

Wij overtuigden onszelf ervan dat wij niet meer moe waren, en gearmd trokken we zingend - wel wat waggelbenend, maar opgevrolijkt vooruit. In deze positie

Op een terras te Halle. V.l.n.r. : Raf Vandeghinste, Godfried Jaecques, Gerard Carron, Maurice Deforche.

De voltallige groep in het park te Halle.

heeft Jan Ghekiere ons nog eens op foto vastgelegd (foto 3). Bezie me eens die rij : Dries Kindt, Godfried Depla, Achiel van Steeland, Berten Deschieter, Jozef Lievens, Michiel Hardeman, Jozef Verhelst, ikzelf en Thuur Dedier. En op onze herwonnen vrolijkheid niet kwijt te geraken, hebben wij in een herberg langs de weg een geuze gedronken. Kort daarop belandden wij te Enghien.

VII

In de eerste herberg zouden wij even ons uiterlijk opfrissen : kammen en borstelen, wassen. Wat eten en drank bleek ook niet overbodigd. Van daaruit zijn de fietsridders doorgesneld naar Halle. Daar gekomen, zagen zij nog net de externen van onze klas de bedevaartplaats verlaten. De voetgangers beslisten uiteindelijk ook de resterende kilometers per spoor af te leggen. Tegen tien uur slenterden wij naar het station en waren blij in de trein te schommelen en wat te sluimeren. Te Halle stapten wij uit, het moest wel ! Nu bleef nog de tocht naar ons logies. Over de bultige kronkelstraten naar de Markt, viel het niet best mee. Zo geraakten we « In den Hert », winkel, herberg, restaurant. Wij waren ter bestemming !

VIII

Het bedevaartoord Halle werd onze pleisterplaats van die zaterdag 30 juli, tot de maandagmorgen. Na een algemene en algehele opfrissing, wilden de enen een dutje doen, terwijl anderen al dadelijk kaarten aan 't schrijven waren. De kaarten werden gepost en sommigen maakten van die eerste wandeling gebruik om aleens de grote kerk en Onze Lieve Vrouw een bezoekje te brengen. Terug in ons logies. De eeuwige biljarters, Gerard Carron en Berten Deschieter hadden hun bezigheid. Anderen keken toe met slaperige ogen. Michiel Hardeman gaf ieder de raad, vooral goed te eten, zelfs zonder eetlust, om goed op krachten te komen. Een hele groep begon een verkenningstochtje in de kleine stad. Wij kwamen als van zelf bij het park op een caféterras terecht. Bij het verlaten van de drankgelegenheid bemerkten wij dat we in het socialistisch « Ons Huis » gezeten en gedronken hadden. En het bier was zo goed als elders !

Ieder van ons was alleen of in groep zijns weegs gegaan, of verstrooiing, of rust gezocht. Tegen half acht was het gezamenlijk avondmaal voorzien en allen waren op post. Het ging er rustig, maar vrolijk aan toe. Allen bleken gelukkig en opgefrist. Buiten vonden we een van die aangename zomeravonden in aantocht. Een van die zalige avonden, zoals in het Klein Seminarie, toen wij na de zouavenoefeningen nog even paternosterden onder de geurige linden. Samen trokken we, achter de kerk weg naar een schilderachtige hoogte langs de vaart die daar juist boven de Zenne loopt. Wij koesterden ons in het gras en in het licht der zinkende zon. Er werd wat gezongen, gebabbeld, of eenvoudig genoten in stille mijmering. Ergens in een café met een orgel dronken wij nog een laatste glas, begaven ons naar onze aangeduide nachtverblijven en naar bed. De meesten waren in « Den Hert » ingekwartierd. Wij baden er de « glorierijke mysteries... » wat laat en zeker niet vroom genoeg !
En het werd avond en morgen : eerste dag.

IX

Zondag 31 juli. Een klare dag. Enkele makkers die elders logeerden, waren het eerst op en kwamen ons wekken. Na een vlug morgentoilet was ieder blijgezind en uitgerust, beneden gezellig aan 't praten. Dan gingen wij kerkwaarts. Er was een zonderlinge mis begonnen : de priester aan het altaar en mensen op het

Langs de Zenne te Halle.
V.l.n.r. : Joris Devloo (†), Jozef Lievens, Joris Verbeure.

oksaal bleken zich van elkaar niets aan te trekken. Wij kregen ook een sermoen te horen waarvan ik betwijfel of na de mis iemand van ons nog een woord ervan onthouden had. Wat wij wel gedaan hadden, in die ruime, voor ons vreemde kerk : vroom gebeden om O.L.Vr. van Halle bescherming te vragen, voor onze roeping, gebeden voor elkaar, en vooral voor alle afwezige makkers en de bedlegerige Thure van Doorne, die wellicht in de blauwe ochtendhemel te staren lag, ver van zijn klas en van ons allen die hij zo genegen is. Na onze dankzegging keerden wij naar Den Hert terug, om het ontbijt aan te spreken. « Wij gaan er eens tegen babbelen », zou Maurice Deforche zeggen. De geurige koffie en de smakelijke witte boterhammen waren snel verorberd. En wat nu ?

Een tochtje door de stad en door het park ? Ja en dan een groepsfoto tegen de rug van een oorlogsmonument. De foto werd onverwacht genomen, aleer wij gerangschikt stonden. Daardoor staan sommige achterblijvers er niet op. Langs de Zenne troffen we dan enkele achterblijvers, of waren het voorlopers ? Zij bleven luilakken in het gras en dat werd ook vastgelegd.

Aan tafel die middag kregen we goede kost en vooral ging het zeer gezellig er aan toe. Het pianootje in de eetzaal werd door onze artiesten bespeeld, doch veel kunst kwam er niet uit. Wij kregen dan het officieel programma voor de namiddag te zien :

— 1 - Naar Halle-Bos.
— 2 - In 't Park van Halle muziekconcert door de « Fanfare de Lemberg ». Dat moesten we horen !
— 3 - Avondmaal waarna « onthulling », niet van een of ander monument, doch van de nog nieuwsgierige verwachte geheimen !
— 4 - Traktatie... en op zwier gaan tot... ?

De boswandeling werd een fiasco : enkelen verdwaalden, anderen bleven achter op caféterrassen, nog anderen deden een heerlijke wandeling. In het Park vonden we elkaar terug, alsook de « Fanfare de Lemberg ». Wij gingen juist voor de tribune zitten, kochten een programma tegen 0,25 fr, luisterden gretig naar de uitvoeringen. Na elk stuk werden wij met een sierlijke buiging van de « dirigeant de la fanfare » begroet. Om te besluiten speelden ze een klinkende « brabançonne » ! Wij trokken eruit ! Wij wilden daar geen herrie schoppen, doch wilden nog veel minder groeten of rechtstaan voor dat belgisch airtje !

Onderweg naar ons verblijf kochten wij het zoveelste ijsje en tegen half zeven in Den Hert. De schoonzoon wilde ons wat radiomuziek bezorgen, doch velen gingen liever achter het huis in de frisse lucht zitten. Daar werden zij vanuit de Beiaard op « Naar wijd en zijd » vergast ! Na een fijn avondetentje waarbij iedereen in « blijde verwachting » verlangde naar wat volgen moest.

Om de grote onthulling feestelijk en geheimzinnig te maken, werd post gevat op een estrade, achter een geel gordijn. Daar zaten wij dicht bijeen rond een grote tafel. Voordien had ieder zijn briefje geschreven met naam bekentenis ; de briefjes werden in een pet geschud en Michiel trok het eerste boven : Joris Verbeure !

Er werd gegierd, omdat Joris eerst geen woord uitbracht en nadien onverstaanbare klanken. Er werd « lang zal hij leven in de gloria » gezongen. Na de eerste vijf kwam een ronde drank op tafel. Dat was nodig wegens de abominabele hitte.

Na ieder vijftal zou die « ronde » gegeven worden, doch achteraf bleef het naar mijn weten bij die tweede. Het ging er geweldig vrolijk aan toe, er werd gelachen en geproficiat, gebabbeld en shake hands gedaan. Het eigenlijke doel van onze reis « ut revelentur ex multis cordibus cogitationes » was bereikt. Vlug waren wij

uit dit vernepen hete nest weg naar de ruime zaal. Tussen gepraat en gezang werden nog kaarten geschreven, eerst naar onze retorikaleraar Paul Sobry, en ieder schreef zijn vocatie erop. Dan trokken we in groep en gearmd de stad in. De groepjes werden al vlug gevormd volgens de nu bekende roeping. In een herberg waren we gauw op dreef en Jan Glorieux zong daar heel alleen terwijl hijzelf de muziek komponeerde « Maecenas atavis edite regibus... » De meesten dronken bier, de « pasters » dronken wijn ! Weldra moesten een paar goede zielen hier en daar iemand naar bed brengen. Nog een paar herbergbezoeken en wij belandden veilig in onze kwartieren. In het ene kwartier waren Joris Vandoorne en Paul van Walleghem de leutemakers ; in Den Hert was het Jan Glorieux die door het raam geleund de sterrenhemel bezong : « ik en sterren zijn één, hé, Preetje ? » Doch Maurits Deprez was daar niet eens en Bertje Decock verving de afwezige, om Jan te paaien.

EPILOOG

Maandagmorgen kwam dezelfde groep « vroegopstaanders » ons oproepen. Het was de dag van het afscheid. Maurice Deforche en Gerard Verbeke wilden dadelijk naar huis. Berten Deschieter en Joris Vandoorne waren al weg naar Brussel.

Achiel Vansteelandt en ikzelf zouden nog een paar dagen verder reizen en Joris te Mechelen weervinden. In twee of drie groepjes gingen de overblijvers naar de kerk voor een dankgebed. Het ontbijt was niet meer één en al gezamenlijk ! Er werden nog prentkaarten geschreven, naar onze bewaker : « mille baisers de Halle », naar Jan Grijspeerdt, Pros Dewitte, Thure van Doorne, Jeroom Denys en Jozef Matthys, overal met de mare : « slecht patattejaar ! »

De laatste toebereidselen en een laatste ijsje waren het teken dat alles voorbij was. Onder de zware regendroppels trokken wij stationwaarts.
O, feest van weinig uren !

Rafaël Vandeghinste

UITGELEIDE :

Zij die om een of andere reden niet erbij mochten zijn, zijn die afwezigheid steeds als een gemis blijven ervaren.

Hoe op zulke tochten het lief en het beetje leed gedeeld wordt en hoe de groeiende kameraadschap der humaniorajaren daardoor verstevigd wordt, kunnen enkel zij beseffen die iets dergelijks meegemaakt hebben.

Na vijftig jaren tijdens dewelke die vriendschap door de jaarlijkse klasvergadering gaaf en fris gehouden werd, is het voor ons allen een vreugde daaraan terug te denken en vooral als een blijvende waarde door het leven mee te dragen.

Die vreugde wordt enkel overschaduwd door de treurnis om zovelen uit onze klas die reeds de eeuwigheid ingingen. Wij blijven hen op onze bijeenkomsten en in onze herinneringen als onvergetelijke makkers beschouwen. Zij ook blijven bij ons. Als onze klas in 1978 haar vijftig jaren sinds het einde onzer humaniora mag herdenken, zullen wij in vrome kameraadschap de overledenen bij ons weten.

Dank zij onze vriend Raf is de Hallebedevaart van onze klas nooit echt tot het verleden gaan behoren !

Een die er niet bij was !

K.S.A. door de jaren heen.

Bijna 50 jaar geleden, op Sakramentsdag 1928 stichtte kanunnik Dubois de Katholieke Studenten Aktie onder het motto Vlaanderen Hernieuwen in Christus. Ondanks tegenwerking van het AKVS (algemeen katholiek vlaams studentenverbond) dat zijn sterkste jaren echter achter de rug had en de tegenkanting van leidende katholieke kringen die unitair franstalig waren en dan ook geen vlaamstalige katholieke aktie wensten, slaagde Dubois in zijn opzet.

Hij werd voor een nieuw probleem gesteld bij de bepaling van de weg die K.S.A. zou opgaan. In tegenstelling met alle andere ksa-groepen (in Wallonië en het buitenland) die studiekringen werden, is de vlaamse ksa de enige ksa-afdeling die de weg van de jeugdbeweging insloeg. Hoewel verboden tijdens de duitse bezetting, werkte ksa in het geheim en telde vele leden. Na de na-oorlogse periode, waarin ook aan het adres van ksa beschuldigingen geuit werden, evolueerde ksa meer en meer van zijn werking in de colleges naar parochiale en gemeentelijke werking. Hierdoor steeg wel het ledenaantal (23.000 waarvan 1/3 in West-Vlaanderen), maar heden ten dage ziet men de werking toch het liefst op de school.

K.S.A. hier te Roeselare

Het is aan de KSA-bond van de stad Roeselare, bakermat en oorsprong van de beweging, dat de eer toekomt een feestprogramma op touw te zetten voor de viering van dit 50-jarig bestaan. KSA ontstond immers te Roeselare, waar de KSA-bond heden ten dage haar leden nog steeds hoofdzakelijk recruteert in het Klein Seminarie en haar voorbereidende afdelingen. Sinds de stichting zijn reeds heel wat leden over het ganse land uitgezwermd. Het is dan ook niet de bedoeling van KSA-Roeselare de viering tot de huidige Roeselaarse KSA-ers te beperken, maar niet alleen de ganse Roeselaarse gemeenschap - zowel KSA-ers als hun ouders en sympathisanten - maar ook alle oud-Roeselare-KSA-ers uit te nodigen om in vreugde en eer te delen.

Feestprogramma

Op initiatief van de Oud-KSA-ers Mansjaft Roeselare (dit is de afdeling van ksa-roeselare die in zich de ksa-ers groepeert die aan het college afgestudeerd zijn en tijdens hun hogere studies of in het burgerleven nog steeds hun aktiviteiten maandelijks bijwonen) en met de steun van de provinciale leiding, heeft het feestcomité daartoe een waardig en gepast programma samengesteld, waarbij ieder aan zijn trekken moet komen. De festiviteiten worden ingezet op zondag 25 september 1977 om 10 uur in de St.-Michielskerk. Daar wordt een dankmis opgedragen door Mgr. Laridon, in concelebratie met de roeselaarse ksa-proosten. Deze mis wordt rechtstreeks uitgezonden op de BRT waardoor de viering van meetaf aan in een ruimer daglicht wordt gesteld. Tot deze mis worden, naast de roeselaarse bevolking, alle oud-leden uitgenodigd die daarna ook op het stadhuis door het stadsbestuur zullen verwelkomd worden. Zij zullen vele herinne-

ringen kunnen ophalen want na het feestbanket in Park Rodenbach wordt een film over 50 jaar K.S.A., gemonteerd door E.H. M. Rosseeuw, gedraaid.
KSA-Roeselare wil echter alle lagen van de roeselaarse bevolking speciaal in haar vreugde betrekken en hiervoor komt de jeugd als eerste aan bod. De Tikanak-loopestafetten (verleden jaar 824 deelnemers) vinden dit jaar reeds voor de zesde maal plaats en dit op zaterdag 1 oktober. KSA-Roeselare hoopt ter gelegenheid van dit jubeljaar een droom van een parcours te bekomen van het stadsbestuur en de stedelijke politie. Ook de derde leeftijd komt aan de beurt want op zaterdag 12 november worden alle oudere mensen uitgenodigd naar zaal Gildenhove waar zij gratis hun voeten onder tafel zullen mogen steken en aan een tombola deelnemen als besluit van een namiddag vol muziek, humor en toneel. Voor de zieken is ook een dag gepland in samenwerking met de KVZ die plaats heeft in januari. Zieken die niet kunnen aanwezig zijn worden op dezelfde dag thuis met een geschenk verrast.
Op zondag 26 februari 1978 wordt zaal Gildenhove terug gehuurd, maar nu ten bate van de ksa-missionarissen. Inderdaad, alhoewel ver van ons verwijderd, worden zij toch in de viering betrokken en hoopt ksa hen via de opbrengst van een fancy-fair een « jubelcadeautje » te kunnen toezenden.
Maar ook de volwassenen worden niet vergeten. Op de eerste zondag van de paasvakantie (2 april) worden alle gezinnen uit Roeselare en omgeving uitgenodigd naar een (niet alleen rijkbegiftigde maar vooral) plezierige autorally. Alle sympathisanten worden natuurlijk ook verwacht op het Jubelbal dat plaats heeft op 26 november 1977 in zalen De Beurs. Hoopt KSA op talrijke « uitnodigingsaktiviteiten » de ouders van de leden te mogen begroeten, toch werd ook voor hen een speciale dag op het programma gezet en wel op zondag 7 mei 1978. Dan grijpt een open-deur-dag plaats, waarop naast oud-KSA-ers en belangstellenden, voornamelijk de ouders zullen kunnen nagaan hoe de huidige KSA werkt. En tevens hoopt KSA dat ieder lid zijn best doet op de examens zodat hij mee mag op kamp. Geen jubeljaar zonder een jubelkamp want voor het eerst gaat KSA-Roeselare met al zijn leden - en dat zijn er toch een goeie driehonderd - gezamenlijk op kamp. Ook hiervan zal het een en ander op film vastgelegd worden want ter gelegenheid van de slotfestiviteit wordt een film over de viering aan de ouders, ksa-ers en oud ksa-ers vertoond. Deze slotaktiviteit vindt plaats, bijna één jaar na de openingsaktiviteit, op zondag 17 september 1978 in Licht en Ruimte.

Tentoonstelling en boek

Over dit feestprogramma zal de Roeselaarse bevolking op tijd en stond nog meer geïnformeerd worden. Via dit artikel wil ksa echter een oproep doen. Inderdaad, tot zover werd nog niets gezegd over de elfde aktiviteit. Op zaterdag 29 april wordt de tentoonstelling 50 jaar ksa geopend door een hooggeplaatste Roeselaarse oud-ksa-er. Deze tentoonstelling loopt tot en met zondag 7 mei en handelt over de ksa-werking in het verleden en heden. Ter dier gelegenheid gebeurt ook de eerste dagafstempeling van een speciale postzegel met als afbeelding de eerste vlag.
Op de tentoonstelling wordt men ook in de gelegenheid gesteld een aandenken (foto van Dubois en van de eerste vlag) aan te kopen evenals het boek 50 jaar KSA. Dit boek zal naast een overzicht van het ontstaan en evolutie van ksa, getuigenissen en meningen van bekende oud-ksa-ers bevatten. Mgr. Laridon, hulpbisschop van Brugge en gouwproost van KSA-West-Vlaanderen, zal het tevens heben over de zin en betekenis van ksa nu.

Oproep tot de lezers :
De geschiedenis van een jeugdbeweging uit de doeken doen is geen sinecure. Het boek- en tentoonstellingscomité heeft reeds heel wat documentatie, maar wenst langs deze weg een oproep te doen aan alle mensen, oud-KSA-leden en niet-leden, die inlichtingen, foto's, dia's, films en archiefmateriaal zouden kunnen bezorgen in verband met de KSA-periode die zij of familieleden hebben meegemaakt. Het feestcomité hoopt dat de lezers van « Eertijds » familieleden en vrienden, niet-lezers, hiervan op de hoogte zullen brengen. Het spreekt vanzelf dat elke documentatie ongeschonden wordt terug bezorgd. Tips en informatie zijn ten zeerste welkom bij Serge Debeuckelaere, Ieperstraat 262, Tel. (051) 20 47 67 waarvoor dank bij voorbaat.

AAN ALLE OUD-K.S.A.-ers

Indien U nog geen schrijven van ons ontvangen hebt bij gebrek aan uw huidig adres, gelieve dan melding te maken hiervan aan onze verantwoordelijke voor de administratie :
Guido Dehaene, Prins Boudewijnstraat 37 - Tel. (051) 20 63 88

Jan Vanneste

50 JAAR
KSA

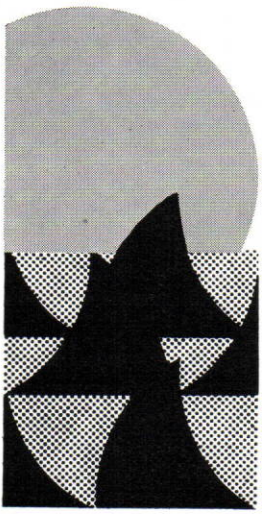

1928-1978

Beste Oud-leden van de K.S.A.,

Door toe te treden tot het steuncomité zult U helpen om onze feestvreugde bij zoveel mogelijk mensen uit te dragen.

Dit kunt U doen door uw milde en gewaardeerde bijdrage te storten op de Bankrekening 712-0110015-03 van de Bank van Roeselare en West-Vlaanderen te Roeselare met vermelding « Steunfonds K.S.A.-50 jaar, Roeselare ».

Met onze oprechte dank voor uw vriendelijke medewerking,

Het inrichtend comité

TWEE MISSIONARISSEN AAN HET WOORD

UIT CAMEROEN

A.M.A. OF WOORD EN BEELD TEN DIENSTE VAN EEN VOLLEDIGE ONTWIKKELING

Op zoek naar het « Atelier de Matériel pour l'Animation » toerde ik eerst wat rond op de heilige heuvel van Mvolyé. Toen kwam ik bij een zonderling klein huisje dat van bij de ingang versierd was in een wel zonderling afrikaanse stijl. Ik was wel degelijk op de goede plaats ! namelijk op deze overbevolkte dorpshoek, gonzend van aktiviteit, waar kreten van baby's zich mengen met het ritme van « Manu Dibangu » en met het geluid van de stampers in de mortieren.

Op de muur bevond zich een geruststellend opschrift : « Hier ben je een broer en een zuster van Christus ».

Daar ontmoette ik pater Daniël Desmet. Zijn uiterlijk voorkomen had meer weg van een artiest dan van een pater van Scheut... Het gesprek kwam op gang, af en toe onderbroken door het heen en weer geloop van jongeren die hier een broederlijk leven komen genieten en delen.

Mijn eerste vraag aan P. Dany betrof het eerder onverwachte karakter van deze levensstijl.

Oh !, antwoordde hij, alles komt neer op een missioneringsprobleem. Wat mijn beroepsbezigheid betreft, probeer ik jonge Kameroenezen tot tekenaar en zeefdrukker te vormen. Deze technische vorming gebeurt langs discussie en langs een voortdurende bezinning over het dagelijks werk.

In '72 bracht ik een jaar door in Brussel. Zo kon ik mij vervolmaken in tekenen. Ook bestudeerde ik het probleem van de uitgave van onze series met goedkope en eenvoudige middelen. In feite hebben wij, na enkele pogingen in linogravure, vlug de voorkeur gegeven aan zeefdruk. De techniek ervan is eenvoudig en verzekert goede resultaten. Praktisch gezien werd al het materiaal van het Atelier, van de drukkerij tot de donkere kamer, ter plaatse gemaakt. Onze (re)produkties blijven ambachtelijk. Alhoewel beperkt, is het rendement toch degelijk. Bijv. : een beeld op groot formaat kan nu iedere dag op 400 eksemplaren in alle kleuren worden weergegeven. Ons Atelier heeft tot doel de animators te helpen beter in gesprek te komen met de dorpsbewoners. Ons materiaal is eenvoudig en bestaat hierin : dozen met series beelden schetsen een levenssituatie en geven er ook enkele oplossingen voor aan. De meest voorkomende onderwerpen behoren tot het domein van de gezondheid, van de sexualiteit of behandelen problemen van het leven in familie of van catechese.

Daar is ook de broederlijkheid die ik tracht te beleven met diezelfde werklieden en hun families. Bij hen poog ik me, uit religieuze motivering, te integreren in de afrikaanse cultuur. Het dagelijks leven biedt genoeg problemen van ras, van kultuur, van sociale klassen, van verschillen in vorming en mentaliteit.

Kan je het begin van de A.M.A. vertellen en ook zijn aktiviteiten en toekomstperspectieven belichten ?

Alles begon heel eenvoudig te Mvora, een missiepost op 40 km. van Yaounde. In het dorp woond ik toen dikwijls vergaderingen bij van de K.A.J. en van de

« joyers ». We spraken daar veel over de landbouw, het gezinsleven, het sparen, de gezondheidszorg, enz...

Stilaan geholpen door de ondervinding, voelde de pastorale werkgroep van toen de nood aan illustratiemateriëel te maken om een bepaald onderwerp gemakkelijker te kunnen behandelen. Die beelden, rond een gekozen onderwerp, zouden meer de aandacht boeien en zo daadwerkelijk de boodschap overdragen.

We waren tevreden over het bekomen resultaat. We hebben ons dan georganiseerd en we hebben opvoedkundig materieel samengesteld over het voorkomen van ziekten en over het gezinsbudget. Weldra ontvingen we aanvragen van nabijgelegen missieposten en waren verplicht meer prenten te maken.

We hebben zopas een reeks op weefsel voltooid bestemd voor de alfabetisering van Noord-Kameroen alsook een flanelbordplaat (in flanellographe ?) voor de catechese der voorbereidende klassen van de lagere scholen.

Nu werken we aan een geïllustreerd afrikaanse sprookjesboek, waarmee we hopen bij de jongsten belangstelling op te wekken voor het lezen.

Maar niet enkel het werk telt, er is meer...

Ik zou u ook de ploeg willen voorstellen die ik vormde en die zoveel andere mensen helpt langs het beeld om.

— Jean Paul Stangana, een oud poliopatiënt die, dank zij zijn tekenkunst, zijn handicap te boven komt.
— Charles Voundi, een karate-speler. Ook hij is tekenaar en wordt gewaardeerd om zijn krachtige tekeningen.
— Benoit Etoundi, nog een gehandicapte, werkt in de donkere kamer.
— En als laatste is daar nog Germain Emana die, samen met twee helpers,, verantwoordelijk is voor het drukken.
— In de tentoonstellingsruimte glimlacht de zuster : Henriette Belveyre, van de zusters van de Heilige Geest. Alhoewel ze reeds een lang missieleven achter de rug heeft, geeft ze met een beminnelijk geduld uitleg over de hele gamma van ons opvoedkundig materieel alsook over de schoonheid van de kunststukken die in onze winkel te koop zijn. Ze speelt ook de rol van sekretaresse die alle werkjes opknapt.

Ziedaar een klein overzicht van wat we zijn en wat we doen. Voor nog meer uitleg kan men schrijven naar « Atelier de matériel pour l'Animation », B.P. 267 - Yaorm - Cameron.

Dany Desmet

UIT INDONESIE

Ons project te Soroako en de problemen die zich in de toekomst zullen stellen

Als provinciaal heb ik mijn handen vol met briefwisseling, persoonlijk contact, vergaderingen, recollecties, en ga ik veel op reis om mijn confraters te bezoeken op hun posten. Telkens ervaar ik weer hoe iedereen zich ten volle wijdt aan zijn taak, zowel in de stad als in de bergen, soms in moeilijke omstandigheden. Naast dit dagelijks werk kreeg ik van de bissschop een stukje rechtstreekse pastoraal in Soroako. Een reisgebied, 5 dagen per maand, soms om de twee maanden. En ik ben steeds blij als ik er even kan uitwippen.

Zelden zal een missionaris U schrijven over zijn werk tussen fabrieksarbeiders.

Dat lijkt een Westers gegeven, en Indonesië is toch in hoofdzaak een agrarisch land in ontwikkeling. Zeker, maar wellicht zal het U opvallen dat er hier fabrieken zijn. Zo is er hier een papierfabriek. Op Celebes vinden wij een playwoodfabriek, een meelfabriek, een suikerfabriek en ten slotte in Soroako : een nikkelfabriek aan het Metanomeer en mijn werk ligt daar.

De Nikkelfabriek te Soroako

De N.V. Inco Indonesia, een van de buitenlandse ondernemers van nikkelmijnen in Indonesië, is klaar gekomen met de bouw van een nikkelverwerkingsbedrijf. Het ligt in de bedoeling dat deze fabriek bij het begin van April 1977 door president Soeharto zal geopend worden. Dit betekent dat Indonesië dan over twee nikkelertsverwerkingsbedrijven zal beschikken. De eerste bevindt zich te Pomalaa en wordt uitgebaat door de N.V. Aneka Tambang, een staatsonderneming. Deze fabriek, die door de vice-president Hamengko Buwono IX in oktober '76 in gebruik werd gesteld, verwerkt nikkelerts tot ferronnikkel (20 % nikkel). De nikkelertsfabriek te Soroako zal in staat zijn 16.000 m^3 matte nikkel te produceren. Matte nikkel bevat 75 % nikkel. Wanneer de opbouw van de fabriek helemaal klaar zal zijn (1978) zal de productie stijgen tot 45.000 m^3 matte nikkel.

De Electrische centrale « Larona »

Om te voorzien in de behoefte aan energie voor deze fabriek, wordt momenteel een waterkrachtcentrale gebouwd aan de rivier Larona met een capaciteit van 163 megawatt. Wanneer deze centrale klaar is zal ze ook 5 megawatt electrische stroom leveren aan de regering ten behoeve van de plaatselijke bevolking door tussenkomst van de P.L.N.

Het personeel

Momenteel werken er 9.000 mensen bij dit ganse Soroako project, bij de N.V. Inco en de 2 aannemersbedrijven : CV Bechtel International en Dravo Pacific Inc. Deze laatste bedrijven staan in voor de gebouwen en infrastructuren van de nikkelfabrieken der Mijnbouwmaatschappij Inco (International Nickel Company). Deze werkzaamheden zullen klaar komen begin 1979. De arbeiders, die voor deze 2 jaar gecontracteerd zijn, zijn meest afkomstig van de streek zelf en voor een klein gedeelte van andere streken. Deze arbeiders worden goed betaald. Van hun loon wordt maandelijkse 20 % ingehouden als spaargeld van de arbeiders zelf. De bedoeling hiervan is, dat wanneer zij na deze 2 jaar ontslagen worden, zij voldoende reisgeld beschikbaar hebben voor de terugkeer naar eigen streek. Dus worden al de ingehouden bedragen terug gegeven. De aldus vrijkomende werkkrachten kunnen niet opgevangen worden door de Inco. Want, na voltooiing van de gebouwen en de nodige faciliteiten, alsook van de krachtcentrale « Larona », heeft de mijnbouwmaatschappij slechts 4.000 werkkrachten nodig.

Wat moet er dan gebeuren met deze 5.000 arbeiders, wanneer hun werkcontract afloopt is 1978 ? Hier voorziet men een sociaal probleem, dat nu reeds de aandacht heeft van de regering, de kerken en de Inco zelf.

Faciliteiten en gebouwen

Voor de stafbedienden wordt een stadje gebouwd op de oever van het Matanomeer met een modern ziekenhuis, moskee en kerken, winkelcentrum, scholen, sportvelden en recreatiemogelijkheden, benevens een vliegveld, waar da-

gelijks de bedrijfsvliegtuigen en de Twinotters van de Merpati maatschappij de verbinding onderhouden met Ujung Pandang.

In samenwerking met het lokale bestuur worden door de Inco drie modeldorpen gebouwd : in Soroako zelf en bovendien te Wasuponda en Wawondula. Hier verblijven honderden arbeiders in houten huizen, die op de duur eigen bezit worden.

De afbetaling geschiedt maandelijks, tot de kostprijs bereikt is.

De arbeiders worden elke morgen per vrachtauto naar hun werk gebracht en 's avonds terug naar huis. De verkeersweg van 60 km. lengte, die Soroako verbindt met de stad Malili, is aangelegd in 1974. Dank zij deze verkeersweg is er een vlotte economische verbinding. Een eigen haven wordt aangelegd in de buurt van Malili, 3 km verwijderd van de Golf van Bone aan de brede Laronarivier.

Het nikkelgebied omvat 2 districten : het district Nuha met Wasuponda als hoofdplaats en het district Malili met hoofdplaats Malili.

Zoals hoger reeds werd aangestipt, kan zich eind 1978 een sociaal probleem voordoen, wanneer voor 5.000 werkkrachten het contract verloopt. Een gedeelte van deze arbeiders, met name die uit de Luwustreek, hebben sinds enige jaren hun bestaansmiddelen opgegeven. Van boeren en damarverzamelaars werden ze arbeiders. Bijna allen zijn ze nu het boerenwerk ontwend. Voedingsmiddelen komen immers van elders. Geen wonder dat de prijzen van levensmiddelen omhoog geschoten zijn. Van een gemeenschap van producenten zijn ze consumenten geworden. Nochtans moeten zij bij het einde van hun werkcontract weer gaan boeren of damar verzamelen. Hier ontstaat nu het probleem. Immers, om het vroegere werk te hervatten is aanpassing vereist en tijd van wachten op de oogst.

Er bestaat een voorstel : dat de werklozen van straks proberen te voorzien in de behoefte aan levensmiddelen van de onderneming. Want in 1978 zal de Inco voor voedselvoorzieningsmoeilijkheden komen te staan. Momenteel wordt in deze behoeften grotendeels voorzien door invoer uit Australië en Nieuw-Zeeland, met de schepen die de zware machines aanvoeren voor de fabriek. Maar met het beëindigen van deze aanvoer, zullen deze schepen niet meer komen.

Mogelijks kan een partikulier landbouwproject hier een uitkomst brengen. De behoefte aan levensmiddelen voor de 4.000 arbeiders zal blijven. En als hierin niet plaatselijk kan voorzien worden, moeten deze wel ingevoerd worden uit andere gebieden.

Daarom wordt er ernstig gedacht aan groententeelt, fruitteelt, veestapel, enz...

De regeringsoverste van Soroako dringt aan dat wij als kerk in Wasuponda een proeftuin zouden beginnen. Een stuk goeie landbouwgrond in de vallei wordt ons gratis aangeboden. Het omvat 5 ha voor proeftuin en landbouwbedrijf.

Iedereen die mij kent zal wel weten dat ik van de boerestiel niet veel afweet. Maar de bisschop wil er enkele van deze beste afgestudeerden van de middelbare landbouwschool van Toradja neerzetten. Hun eerste werk zou zijn : stekken van fruitbomen planten en beginnen met vee (koeien, kippen en eenden) die later kunnen gekweekt worden door de arbeiders mits vergoeding. Maar voor dit alles is geld nodig. Ik heb uitgerekend dat ik 120.000 fr zou nodig hebben voor de omheinig, enkele eenvoudige huisjes, zaden voor groenten, stekken van goede fruitsoorten, enkele koeien, kippen en eenden en lonen voor een drietal mensen gedurende 6 maanden. Na 6 maanden moet het bedrijf kunnen lopen.

Als iemand mij wil helpen hierbij, zou ik uiterst dankbaar zijn. Uw bijdrage (minimum 1.000 fr) kan afgetrokken worden via S.O.S. van uw belastbaar inkomen te storten op Prk. 000-0901974-68 van Scheut Ontwikkelingssamenwerking, Brussel. Op het stortingsbewijs moet je enkel wat volgt vermelden : Landbouwontwikkeling Wasuponda t.a.v. P. Paul Catry, scheutist, Z. Celebes, Indonesië.

Onze katholieke gemeenschap

Sinds 1969 was er een groep katholieken ingeschakeld bij de survey en voorbereidende werkzaamheden van de Inco. Vanaf het begin hielden zij hun gebedsbijeenkomsten om de beurt in een of ander gezin. De leider van de katholieke gemeenschap zorgde voor goede betrekkingen met de leiding van de onderneming, met het plaatselijk bestuur en met de andere geloofsgemeenschappen. Met de jaren groeide hun aantal, zodat er thans ongeveer 700 katholieken zijn, die in de verschillende dorpen in de omgeving wonen. Te Wasupondo hebben wij een Boeginees huis, waar de leider zijn intrek heeft genomen en dat ook dienst doet als noodkerk. Daar bezoeken een confrater en ikzelf regelmatig onze katholieke gemeenschap vanuit Ujung Pandang. Gelukkig kunnen wij beschikken over plaats in het vliegtuig. Onlangs is er een jeugdclub opgericht. De kringleiders verzorgen wekelijks gebedsbijeenkomsten in de gezinnen. Zij hebben ook alle katholieken van het nikkelgebied kunnen noteren.

Tot slot wil ik eindigen met een wens : moge de goede geest van samenwerking en volwassenheid onder deze groep katholieken, afkomstig uit allerlei steden en streken van Indonesië blijvend zijn en aangroeien.

Paul Catry

Ons 11 novemberfeest !

Op vrijdag 11 november 1977 worden de volgende uitgangsjaren uitgenodigd.

1921 - 22 - 23 - 24 - 25 - 26 - 27
1941 - 42 - 43 - 44 - 45
1952
1956 - 57 - 58 - 59 - 60
1967
1972

SCHRIJF DE DATUM VAN HET ONTMOETINGSFEEST VOOR UW KLASGROEP ONMIDDELLIJK IN OP UW AGENDA EN ZORG ER VOOP DAT U TALRIJK AANWEZIG BENT.

IEDEREEN VERWACHT OOK U !

PRO ANEKDOTOKOTEKO

UIT HET LEVEN VAN J. FLIPTS

Bij de repetitie van het toneelstuk « Philippina van Vlaanderen » opgevoerd in het Klein Seminarie en waarvan Flipts de leiding had, moest een leerling de rol van de Jood vertolken. Het ging niet al te best met de vertolking. Op zeker ogenblik riep Flipts : « U moet U inleven in die rol ». « Nu », zei hij daarop « speel zoals ge zijt ».

* * *

Tijdens een zondagspreek nodigde hij de ouders en de kinderen uit om tijdens de week op het feest van St.-Jan Berchmans, patroon van de studerende jeugd, naar de Mis te komen.

« Als ik hier afroep dat er een Mis wordt opgedragen voor de vruchten der aarde, dan komt hier altijd veel volk omdat het gaat over uw beten, uw tarwe en uw pataten. Maar als ik hier afroep dat er een Mis wordt opgedragen niet voor de vruchten van de velden, maar voor de vruchten van uw huwelijk en van uw liefde en dat gij dan zoudt thuisblijven : dat bestaat niet. Er zal bovendien offerande zijn ». De klap op de vuurpijl.

* * *

Voor hij een omhaling deed zei hij eens vanop de predikstoel : « Mensen, er zijn er hier nog die een « dikken » (10 centiemen) in de schaal werpen. En hij vervolgde : « Houd dien « dikken » maar, boor er nog een gaatje bij en ge hebt een excellente broeksknoop ».

* * *

J. Flipts kon niet verdragen dat er gedanst werd. Op een keer ging hij de rozenkrans biddend rond de hofstede waar er flink gedanst werd. De jonge lieden keken hem lachend aan. « Doe maar voort » zei Flipts « maar er zullen hier toeren gebeuren ». 's Anderendaags lag daar op de hoeve de beste hengst dood in de stal.

* * *

« De jonge priesters van het bisdom hebben chance », zo schrijft 't Manneke uit de Mane. « Ze moesten naar het examen in de theologie in het Grootseminarie te Brugge om een briefje te krijgen dat ze pastorabel waren. In de geestelijke dieventaal heette dat examen « de schietinge ». Flipts kwam langs de Potterie gewandeld, toen wel twintig of dertig priesters hem haastig voorbijgingen. Een

van hen zei : « Menere paster, we komen van de schietinge », « Ha ja », zei Flipts, « 't is daarmee dat ik al die gaaien zie » en hij trok verder.

* * *

De eerste zondag van het nieuwe jaar deed pastoor Flipts een omhaling in de kerk « voor zichzelf » : de gift van de parochianen aan hun geestelijke herder. Zo kondigde hij die omhaling aan : « wij pastoors moeten zeventig maal per jaar de Mis opdragen « pro grege ». Dit is voor « de kudde ». 't Is toch niet teveel gevraagd dat gij eens per jaar iets geeft « pro pastore ». Dit is voor « de herder ». Vroeger hadden ze meer eerbied voor hun herder. Ze wilden dat hij er goed uitzag, met « een goe pele ». Daarom droegen ze hem een haan of een stuk van het geslachte zwijn.

* * *

Op een keer kwamen de parochianen de zondag in de kerk en waren niet weinig geschrokken te zien dat al de heiligenbeelden met de rug naar de mensen toegekeerd stonden. In zijn preek zei Flipts : « de heiligen hebben zich omgekeerd omdat ge te weinig belangstelling voor hen hebt. Ja kijk maar, tot zelfs de Française toe (de H. Theresia van Lisieux).

* * *

Pastoor Flipts houdt een prachtig sermoen ter ere van de Patrones van 't kerkske », schrijft 't Manneke uit de Mane, « en terwijl hij zo maar « gaze » geeft, legt hij plots zijn rechterhand op zijn kale schedel : « Koster », roept hij, « het trekt hier, kijk ne keer als de portaalpoort toe is ». De koster scharrelt van achter zijn oude trekorgel, gaat zien en knikt dat het in orde is. Na nog een tirade of zes, roept de pastoor opnieuw : « Koster, ik zeg dat het hier trekt ! Zie nekeer als al de vensters toe zijn ! » En opnieuw slentert de koster de kerk rond... « Ja's », vezelt hij, en na nog een korte wijle terug aan het sermoenen roept de pastoor voor de derde keer : « Koster, ik zeg dat het hier trekt ». « Het trekt hier djuuste niemendalle », bromde de koster. « Wel trekt dan de communiebank toe » ...en de koster deed het. »

* * *

Pastoor Flipts is in zijn element, omdat hij op de zolder van de kerke twee prachtige antiek koperen kandelaars heeft gevonden. Hij sukkelt met die twee stukken naar beneden en plaatst ze vuil en niet van het stof ontdaan, vooraan in het koor. Diezelfde zondag beklimt hij de predikstoel en zei : « Ziet ge ze daar staan in het koor, beminde parochianen, die twee kandelaars gelijk twee onnozelaars, vuil, bestoven en geheel gesteld om te lijden. Wat een schande voor de parochie twee zulke prachtige meesterwerken, de trots van uw voorzaten, alzo om zeep te helpen. Ik doe U een voorstel en ik hoop dat U het zult bijtreden. Die kandelaars zullen we laten restaureren bij een specialist, met goud beleggen en polie-

ren. Dat zal 2000 Fr per stuk kosten. Ik verzoek de twee rijkste boeren om mij morgen in de loop van de dag, die som te willen ter hand stellen. God zal het U tienvoudig belonen en de parochie zal ten eeuwigen dage hun namen roemen ».

's Anderendaags kwamen tien boeren elk met 2000 Fr naar de pastorie. Ze dachten immers alle tien dat ze de twee rijkste boeren van het dorp waren.

* * *

J. Flipts had een hekel aan mensen die kwamen om een woordje te doen om een zoon of een dochter van een parochiaan te koppelen. Werd hij op een of andere plaats gevraagd om zo'n huwelijk in te zegenen dan zei hij : « veel geluk kinderen, de pastoor heeft weer « zijnen panen broek » verdiend.

* * *

« Als ge nu hoort dat we een arme kerk zijn, is er misschien een van de rijke die peist : « als ik dood ben zal ik honderdduizend frank in mijn testament zetten voor de kerk ». Mag ik mijn gedacht zeggen daarvan ? Hij mag ze houden ! want dan moeten we in der eeuwigheid voor die typen fundatiemissen lezen dat we er niet meer wijs uit geraken. Als ik sterf zal ik vijftig missen laten lezen en als ik dan nog uit het vagevuur niet ben, ik zal de reste zitten ».

* * *

Uit het sermoen der klokken. « Ja, wat moeten wij daar nu voor geven », vragen mij de mensen.

« Een boer van 1 paard geeft 500 Fr
Een boer van 2 paarden geeft 1000 Fr
Een boer van 3 paarden geeft 2000 Fr

Een winkelier die evenveel verdient als die boeren geeft evenveel. « Maar », zegt misschien een winkelier, « mijnheer de paster, weet gij niet dat wij met onze winkel niets meer verdienen ? » « Wat moet die winkelier doen ? » « Zijn winkel sluiten ! » « De renteniers die geven een kwartje, ze kunnen niet meer geven. »

(De voorzitter van de kerkfabriek was in dit laatste geval en na de hoogmis zeggen zijn kameraden : « ge moet vandaag niet tracteren, houd maar uw kwartje » !)

LUCIFER

Er zal wel een goede reden voor geweest zijn, ik wens dat niet te betwisten, om mij vooraan te roepen en om mij voor de rest van het lesuur op de trede geknield te laten zitten. Hij deed me dicht tegen de lessenaar aanschuiven, beval mij het hoofd te buigen en gaf dan ongestoord verder les. Zonder veel stemverheffing.

Zonder veel gebaren. Wellicht moest deze sereniteit de geëigende sfeer evokeren voor het vak dat hij onderrichtte : godsdienst. Hij droeg nog een soutane, want de geschiedenis die mij dit verhaaltje doet schrijven dateert van vóór de reformatie. Een en ander kan dus inmiddels veranderd zijn, bijvoolbeeld is die soutane er zeker niet meer. Maar dat waarover het hier verder gaat, is beslist niét veranderd. Zegt men niet dat de mens zo weinig nieuws beschoren is onder de zon ?

Ik moest dus op de knieën gaan zitten, het hoofd gebogen tegen de lessenaar aangedrukt waarachter hij op zijn stoel gezeten rustig bleef voortpraten, over de verlossing en zo. Hij hield de rechterhand vrij om de bladzijden van zijn boek te keren. De linkerhand kwam achter de lessenaar uit, zocht mijn hoofd, kliste mijn haren en zette toen vakkundig een arabeske beweging in, loste een poosje om me terug in het gelid te laten komen, begon toen opnieuw wat aan te sjorren, loste terug, draaide opnieuw, loste, draaide, loste en draaide. Niemand achter mijn rug kon er iets van merken. Voor de rest van de tijd kon hij dus ongestoord verder gaan met wat hij in zijn sociale positie wenselijk en in zijn fysieke positie mogelijk achtte. En hoewel de intensiteit van zijn verrichtingen ongelijk werd, naargelang de kramp hem in de vingers schoot allicht, bleef hij voor zijn discipelen even monotoon het gebed des Vaders analyseren. Kon hij voor de rest van het lesuur dus niet meer om en weer lopen, mijn eigen hachelijke positie liet me nog veel minder toe. Elke beweging berokkende me pijn en wanneer ik me daarom al eens een tijdje krampachtig poogde stil te houden, kwam zijn brandende hand wel tijdig het perpetuum mobile verzekeren. Het heeft een eeuwigheid geduurd. Tot de les uit was. Toen had hij zijn twee handen terug nodig. Want met de linker sloeg hij zijn boekje dicht terwijl hij met zijn rechter het kruisteken maakte : in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest.

Ik heb de pijn die ik toen geleden heb en de verdoken manier waarop ze mij werd toegebracht, nooit vergeten. Wat ik ook had uitgespookt, ik vond het optreden van mijn leraar diabolisch. Veel later heb ik begrepen dat de engel, die aan het praten was, en de duivel, die aan het werk was, inderdaad niet zo ver uit elkaar liggen. Ik heb de duivel daar zien gestalte krijgen. Ach, ik hoef gene verwijten te sturen. Zijn we immers niet allen van datzelfde vreemdsoortige amalgaam gemaakt dat ons de ene keer tot liefhebben brengt, de andere keer tot haat ? Geen onvermengd groots schouwspel, echt niet. Geen wonder dus ook dat Stefan Andres er ooit toe kwam om te schrijven dat wij ons zo hebben geschaamd over onze kwade aard dat we de duivel in ons hebben uitgedreven en hem een naam hebben gegeven, Lucifer, zodat hij nu buiten ons is. Maar eigenlijk is hij in ons en is hij van ons. In eider van ons sluimert hij, en hij is tot vreselijke dingen in staat wanneer hij gewekt wordt. Dat hebben ons de namen

als Dachau geleerd, en Auschwitz, en Breendonk, en wat nog al. En Harry Mulisch heeft óók gelijk wanneer hij zegt dat er tussen de massacres van de Hunnen en de koncentratiekampen van Hitler eigenlijk geen tijd verstreken is. Want hij die dit alles verricht en daarvoor steeds op de loer blijft liggen, is de auteur van de anti-historie. En zo lang er één mens op aarde is om hem te belichamen, zo lang is hij in leven.

Lucifer. We kunnen helaas niet veel méér doen dan waakzaam zijn en onze kinderen zo goed mogelijk pogen in te prenten dat onze gemeenschappelijke vijand nummer één inderdaad de duivel is, maar dat hij niet in de hel woont en niet bij de kommunisten en niet ginder en niet daar. Hij is onze reigezel tot het einde.

Lieven Vandekerckhove

Ons 11 novemberfeest !

Op vrijdag 11 november 1977 worden de volgende uitgangsjaren uitgenodigd.

1921 - 22 - 23 - 24 - 25 - 26 - 27
1941 - 42 - 43 - 44 - 45
1952
1956 - 57 - 58 - 59 - 60
1967
1972

SCHRIJF DE DATUM VAN HET ONTMOETINGSFEEST VOOR UW KLASGROEP ONMIDDELLIJK IN OP UW AGENDA EN ZORG ER VOOR DAT U TALRIJK AANWEZIG BENT.

IEDEREEN VERWACHT OOK U !

FAMILIEBERICHTEN

GEBOORTEN

Nele, dochtertje van Heer en Mevrouw Erik en Lieve Deburghgraeve - Decoene uit Roeselare - Roeselare, 4 oktober 1976

Tom, zoontje van Heer en Mevrouw Luc en Riet Vandeputte - Wittevrongel uit Roeselare - Roeselare, 4 oktober 1976

Jan, zoontje van Heer en Mevrouw Luc en Mieke Baelen - Matthys uit Roeselare - Roeselare, 7 oktober 1976

Anton, zoontje van Heer en Mevrouw Philippe en Lieve Dejonghe - Bayens uit Huldenberg - Wilrijk, 11 oktober 1976

Barbara, dochtertje van Heer en Mevrouw Eric en Chris Wullaert - Beernaert uit Roeselare - Roeselare, 14 oktober 1976

Ines, dochtertje van Heer en Mevrouw Paul en Kris Verhalle - Brouw uit Rumbeke - Roeselare, 17 oktober 1976

Patricia, dochtertje van Heer en Mevrouw Herwig en Grete Donck - Decru uit Roeselare - Roeselare, 24 oktober 1976

Zeger, zoontje van Heer en Mevrouw Gaby en Mia Vandenbussche - Dujardin uit Torhout - Torhout, 26 oktober 1976

Stefanie, dochtertje van Heer en Mevrouw Johan en Annemie Sobry - Lybeer uit Roeselare - Roeselare, 29 oktober 1976

Aagje, dochtertje van Heer en Mevrouw Jan en Kristin Callebert uit Stekene - Beveren, 21 december 1976

Maarten, zoontje van Heer en Mevrouw Piet en Rita Sercu - Mosselmans uit Haasrode - Leuven, 5 januari 1977

Wouter, zoontje van Heer en Mevrouw Jan en Ciska Adriansens - Hindrickx uit Koksijde - Roeselare, 29 januari 1977

Wouter, zoontje van Heer en Mevrouw José en Annie Pattyn - Verschuere uit Roeselare - Roeselare, 11 februari 1977

Lieven, zoontje van Heer en Mevrouw Geert en Christelle Verbeke - Dobbelaere uit Roeselare - Roeselare, 11 februari 1977

Katrien, dochtertje van Heer en Mevrouw Jos Santy - Gheysen uit Brugge - Brugge, 17 februari 1977

Nele, dochtertje van Heer en Mevrouw Rik en Lena Nuytten - Geerardijn uit Gent - Gent, 17 april 1977

Christophe, zoontje van Heer en Mevrouw Emiel Flipts - Callewaert uit Roeselare - Roeselare, 20 april 1977

An, dochtertje van Heer en Mevrouw Pol en Anne-Marie Hessels - Lootens uit Kampenhout - Leuven, 26 april 1977

Nikolaas, zoontje van Heer en Mevrouw Kristiaan en Miriam Sobry - de Vooght uit Jumet - Jumet, 30 april 1977

Johan, zoontje van Heer en Mevrouw Bernard Kindt en Liliane Tamsyn uit Roeselare - Roeselare, 26 mei 1977

HUWELIJKEN

Heer en Mevrouw Roger en Marleen Wolfcarius - Vandevelde,
Gottem, 1 oktober 1976

Heer en Mevrouw Pol en Hilde Casteleyn - Vromant,
St.-Martens-Lennik, 2 oktober 1976

Heer en Mevrouw Pascal en Mia Vandaele - Vandermersch,
Moorslede, 23 oktober 1976

Heer en Mevrouw Philippe en Ingrid Behaeghel - Bonduel,
Roeselare, 23 oktober 1976

Heer en Mevrouw Joris en Martine Verschuere - Meyhui,
Waregem, 13 november 1976

Heer en Mevrouw Jan en Ingrid Pillen - Duponcheel,
Oostduinkerke, 10 december 1976

Heer en Mevrouw Marc en Lucrèse Vandevyvere - Wybaillie,
Oostnieuwkerke, 18 december 1976

Heer en Mevrouw Rudy en Roos Pattyn - Dupont,
Sint-Eloois-Winkel, 22 januari 1977

Heer en Mevrouw Antoon en Anne-Marie Vandekerckhove - Vereecke,
Sleihage, 22 januari 1977

Heer en Mevrouw Luc en Marijke Termote - Maddens

OVERLIJDENS

Heer Jozef Dumortier, overleden te Lokeren op 23 april 1976.

Mevrouw Hilda Beernaert - Feryn, geboren te Brugge op 23 oktober 1933 en overleden te Brugge op 1 oktober 1976.

Heer Gustaaf Vandendriessche - Verschaeve, geboren te Roeselare op 30 juni 1933 en overleden te Roeselare op 2 oktober 1976.

Eerwaarde Pater Germain Lootens, geboren te Sint-Kruis-Brugge op 30 oktober 1910 en overleden te Yambuku, Zaïre op 2 oktober 1976.

Heer Jules Vercaigne - Nollet, geboren te Roeselare op 20 januari 1903 en overleden te Roeselare op 11 oktober 1976.

Mevrouw Marie Delheye - Geldhof, geboren te Klerken op 16 februari 1895 en overleden te Roeselare op 13 oktober 1976.

Mevrouw Antoinette Commeyne - Desmet, geboren te Roeselare op 15 februari 1944 en overleden te Roeselare op 13 oktober 1976.

Heer Marcel Vinckier - Wybo, geboren te Rumbeke op 7 juni 1901 en overleden te Roeselare op 21 oktober 1976.

Heer Fernand Cottignies - Merchie, geboren te Moeskroen op 7 juli 1900 en overleden te Kortrijk op 29 oktober 1976.

Mevrouw Stephanie (Vandenbussche) - Sagaer - Vanoplinus, geboren te Zillebeke op 20 juli 1897 en overleden te Roeselare op 17 november 1976.

Mevrouw Germaine Vlaeminck - Claerhout, geboren te Meulebeke op 18 januari 1907 en overleden te Izegem op 20 november 1976.

Heer Michel Vanwynsberghe - Lapeire, geboren te Roeselare op 27 november 1911 en overleden te Roeselare op 21 november 1976.

Mevrouw Maria Vandeputte - Yde, geboren te Loppem op 5 november 1888 en overleden te Roeselare op 25 november 1976.

Eerwaarde Heer Eymard Van De Waetere, overleden te Torhout op 25 november 1976.

Mevrouw Madeleine Borry - Lagae, geboren te Roeselare op 29 oktober 1894 en overleden te Roeselare op 26 november 1976.

Mejuffer Agnes Deboutte, geboren te Roeselare op 27 april 1933 en overleden te Roeselare op 1 december 1976.

Heer René Timmerman - Potvliege, geboren te Maldegem op 8 januari 1892 en overleden te Maldegem op 6 december 1976.

Mevrouw Anna Deblonde - Parrein, geboren te Poelkapelle op 16 september 1909 en overleden te Roeselare op 10 december 1976.

Mevrouw Flora Bruneel - Wyffels, geboren te Lichtervelde op 30 november 1900 en overleden te Roeselare op 13 december 1976.

Mevrouw Monica Bouciqué - Tyberghien, geboren te Staden op 13 oktober 1941 en overleden te Gent op 16 december 1976.

Heer Ernest De Roo - Houtekier, geboren te Wingene op 29 juli 1900 en overleden te Roeselare op 22 december 1976.

Heer Georges Sobry - Werbrouck, geboren te Roeselare op 26 juni 1908 en overleden te Brugge op 25 december 1976.

Heer Roger Verhille - Cornille, geboren te Reninge op 17 december 1923 en overleden te Melsbroek op 26 december 1976.

Heer Luc Plets - Vandecandelaere, geboren te Roeselare op 27 juli 1949 en overleden te Roeselare op 26 december 1976.

Heer Raoul Swinnen - Ghekiere, geboren te Diest op 15 juli 1920 en overleden te Roeselare op 3 januari 1977.

Mevrouw Maria Meeuws - Demeulemeestere, geboren te Roeselare op 12 april 1896 en overleden te Roeselare op 4 januari 1977.

Heer Valère Demeulenaere, geboren te Izegem op 3 juni 1910 en overleden te Roeselare op 11 januari 1977.

Heer Georges Debaene - Verheyde, geboren te Watou op 14 juli 1899 en overleden te Roeselare op 12 januari 1977.

Heer Octaaf Lepla - Casier, geboren te Hooglede op 2 september 1891 en overleden te Roeselare op 16 januari 1977.

Heer Joseph Ryckaert - Van Biervliet, geboren te Sint-Kruis op 19 december 1884 en overleden te Torhout op 18 januari 1977.

Eerwaarde Zuster Angèle Vergote (Alfonsine) geboren te Oostnieuwkerke op 28 mei 1909 en overleden te Brugge op 20 januari 1977.

Mejuffer Simonne Bouckaert, geboren te Roeselare op 4 april 1922 en overleden te Roeselare op 24 januari 1977.

Heer Gilbert Moerman - Degraer, geboren te Keiem op 26 mei 1924 en overleden te Oostende op 28 januari 1977.

Mevrouw Alice Dhondt - Dewilde, geboren te Soullans op 15 februari 1916 en overleden te Roeselare op 2 februari 1977.

Heer Alfons Demeester, overleden te Leuven op 8 februari 1977.

Heer Marc Rommens - Laigneil, geboren te Roeselare op 9 februari 1894 en overleden te Roeselare op 10 februari 1977.

Mevrouw Marie-Louise Deckmyn - Sinnesael, geboren te Roeselare op 1 juni 1901 en overleden te Roeselare op 11 februari 1977.

Eerwaarde Heer Vandeputte, overleden te Roeselare op 11 februari 1977.

Heer Leon Bouckenooghe - Meesseman, geboren te Roeselare op 8 februari 1900 en overleden te Roeselare op 17 februari 1977.

Mevrouw Marie Lemaire - Vanneste, geboren te Ledegem op 20 oktober 1920 en overleden te Ieper op 17 februari 1977.

E.H. Adolf Spruytte, overleden te Roeselare op 10 april 1977.

Eerwaarde Pater André Dhondt, geboren te Waregem op 13 april 1905 en overleden te Manila op 29 april 1977.

Eerwaarde Heer Henri Devliegher, overleden te Passendale op 20 mei 1977.

Ons 11 novemberfeest !

Op vrijdag 11 november 1977 worden de volgende uitgangsjaren uitgenodigd.

1921 - 22 - 23 - 24 - 25 - 26 - 27
1941 - 42 - 43 - 44 - 45
1952
1956 - 57 - 58 - 59 - 60
1967
1972

SCHRIJF DE DATUM VAN HET ONTMOETINGSFEEST VOOR UW KLASGROEP ONMIDDELLIJK IN OP UW AGENDA EN ZORG ER VOOR DAT U TALRIJK AANWEZIG BENT.

IEDEREEN VERWACHT OOK U !